

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 10

Okt.

1945.

Pris 50 öre

Hemslöjd på Steneby yrkeskolor, där lungsjuka nu få sin utbildning. Stort bildreportage i detta nummer.

STOCKHOLM

K. G. JOHANSSONS BAGERI
Wahlbergsgatan 1, Hammarbyhöjden
Telefon 49 52 18
Filial Palandergatan 9, Telefon 49 52 17
L Ä C K E R T B R Ö D

DAMFRISERING
Innehav. G. Österberg.
Gröndalsvägen 19 — Tel. 45 24 77
Spårväghållplats vid Lövholsplan.

HOTELL DANIELSON
Vallingatan 31 (vid Norra Bantorget)
REKOMMENDERAS
Beställningstelefon 11 10 76.

FISKAFFÄREN
Fleminggatan 101 — Tel. 50 46 36
— Rekommenderas —
Prima varor: Fisk, Frukt, Grönsaker.
Konservier till billigaste priser. Delikat
fetsill. God sandjordspotatis.
Ring 50 46 36!

ANNA ERIKSSONS
MJÖLK- & MEJERIAFFÄR
Gräsgatan 10 — Tel. 41 73 95
REKOMMENDERAS

TAPETSERAREVERKSTADEN
Bjurholmsplan 24 - Inneh. E. Nilsson
Tel. 44 45 33 - Bost. 42 78 56
REPARATIONER - RENOVERINGAR
Gediget arbete - Humana priser

JUTELUMP
Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.
A. JÖNSSON & C:o
Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

VARUBELÄNINGEN
K.-E. ELOWSON.
Blekingegatan 28 Telefon 43 47 39
Obligationer - Guld - Silver - Smycken
m. m. belånas.
FÖRSÄLJNING av förfallna varor.

BOKHYLLOR, RADIOBORD
samt alla slags snickeriarbeten ut-
förs förstklassigt till låga priser.
BJÖRKLUNDS Snickeriverkstad
Baggensg. 17 - Stockholm - Tel. 21 15 83

KOKS
A.-B. JOHN ENEQUIST
K O L
Stockholm 5 - Tel. 67 02 50

Södermalms Slakteri A.-B.
Kött- & Charkuteriaffär
Fabrik och kontor: Hornsg.
66 B. Tel. Växel 23 02 50
Försäljningslokaler: Långholmsgatan
12-14, Hornsgatan 66 B. Tel. 23 02 50.

Axel Eliassons
KONSTFÖRLAG
Stockholm

Lindbergs Dam- och Herrskrädderi
Enskedevägen 110 — Tel. 49 89 90
FÖRSTKLASSIGT UTFÖRANDE
Hämtas och hemsändes

PRESSVERKTYG
L. S. THÖRN
Fixturer. Svarvningar. Pressningar.
Massfabrikationer utförs.
Moderna arbetsmetoder! Precision!
Hudiksvallsgatan 4. Telefon 31 46 34.
STOCKHOLM.

HAR RADION TYSTNAT?
RING 40 28 31
Nya och begagnade apparater
Axelsons Radio-Elektr. Laboratorium
Efr. Torsten Fröberg
Brännkyrkagatan 183

STOCKHOLMS
FÖRORTER

SOLSIDANS HEMBAGERI
F. Nilsson
Vårgårdavägen 2
Saltsjöbaden - Telefon 240
REKOMMENDERAS

Gör ett besök hos **MÖBELNYTT**
vid Sundbybergsgården
där finner Ni säkert det Ni söker
till billigast priser.
Tel. 28 40 65 - Tulegatan 2, Sundbyberg.

WERNER ÖSTERMANS
DIVERSEAFFÄR
Tel. Björnhuvud 23. Boda. Östanå.
REKOMMENDERAS

A. H. Thenor
ÄLV SJÖ
Johan Skyttes väg 212 — Tel. 47 02 07

GYNNA ANNONSÖRERNA!

BODEN

A. O. WÄNNSTRÖMS
HERR- & DAMSKRÄDDERI
— BJÖRKE LUND —
REKOMMENDERAS
Stor sortering av Tyger och Skinnvaror
— Tel. 2032 —

OMNIBUS
uthyres för längre och kortare
turer. Turlista för bussarna Bo-
den—Luleå, Boden—Sandträsk och
Boden—Älvsbyn tillhandahålls i
omnibussarna.
BODENS OMNIBUS A.-B.
Rt. 29 21, 10 06 och 20 90.
L. Eriksson, H. Nyman, V. Eriksson.

EGONS Livsmedel
BODEN Tel. 20 55 & 25 50

BÄSTA KOPIOR och FÖRSTORINGAR
— från —
HARNESK FOTOATELJÉ
Kungsgat. 23. Tel. 20 67.

BERGERS
Urmakeri-, Guldsmeds- & Optiska affär
Telegraphhuset BODEN
REKOMMENDERAS
Alltid väl sorterad — Tel. 21 78

HOLMGRENS DAMFRISERING
(EVA HOLM) Kungsgat. 36, 1 tr.
B O D E N Tel. 25 14
MODERNA FRISYRER
HÄRVÅRD och SKÖNHETSÅRD
allt efter nyaste metoder.

ERIKSLUNDSBAGERIET
Gott bröd
Svartbyvägen 20

PROVINSIALLÄKARE
JOSEF GIP
Kyrkogatan 35 Tel. 24 33

KRANGLAR EDER RADIO?
VÄND EDER DÅ TILL OSS!
Alla ledande märken alltid på la-
ger. Fullständig radioservice. —
Gamla apparater tagas i utbyte.
GÖSTA JOHANSSONS RADIOAFFÄR
Drottninggat. 8 Boden Tel. 24 89

P. H. JÄRNFELDTS
MALERI & FÄRGHANDEL
Kungsgat. 9 BODEN Telefon 11 12
God sortering i Färger, Fernissor, Kemi-
kalier och moderna tapeter. Utför allt i
måleribranschen vid nybyggnader och
rumsrenoveringar. — Infodra offert.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

O K T. 1945

Utkommer en
gång i månaden
8:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Inför studiesäsongen

När löven börja sin virvlande avskedsdans och höstens mörker och dimma sänker sig över jorden — då börjar studiefolkets tid.

Därmed få vi inte betrakta de studerande som några sorts grottmänniskor, som försaka sommarens ljuvligheter för ett envist innesittande vid studiebord och böcker. Nej, bort det! Sommaren är en uppladdnings- och förberedelsetid. Sol, värme och grönska verka också befrämjande på kunskapernas och vetandets åkrar, men kunskapens träd når sin största utveckling och rikaste blomning under den mörka årstiden.

Kunskapsdriften är en av de mäktigaste grundelementen i utvecklingen och framåtskridandet. Denna drift finns förborgad i varje människa. — Men för att gå direkt på saken och se realistiskt på problemet: Hur skall man väcka intresset för studier? Även om kunskapsdriften är ett av de grundläggande elementen hos människan är det inte alltid så lätt att väcka dessa slumrande krafter till stark och rik utveckling. Alla, som aktivt syssla med studiearbete i folkrörelser och föreningsliv, ha säkert gjort denna erfarenhet. Det gäller med andra ord, här som på alla andra områden, att finna just de rätta idéerna — framförallt de rätta lystringssignalerna!

Nu är tiden kommen att förbereda studiearbetet inom våra patient- och konvalescentföreningar, om man inte redan börjat.

Sommarens avkoppling på ligghallar och i hängmattor bör nu lämna plats för ett intensivt studiearbete med inriktning mot ett bestämt mål: ökat vetande som ett led till övergången till produktion och samhälle efter genomkämpad sjukdom.

Det första viktiga steget att ge studiearbetet en positiv inriktning bör vara att tillsätta ett särskilt studieråd inom varje lokalförening. Detta studieråd skall ha som huvuduppgift att samordna och utveckla studiearbetet, införskaffa allt material såsom prospekt

från korrespondensskolor, söka kontakt med befintliga studieorgan på respektive orter, ex. A. B. F:s lokalavdelningar, föreläsningsföreningar, bibliotek o. s. v.

Som en grundbok för dessa studieråd kan rekommenderas Folkrörelsernas Studiehandbok av rektor Justus Elgeskog. Boken, som är nyutkommen och kan rekvireras från Folket i Bilds förlag, är säkerligen det bästa redskap man kan rekommendera den som skall leda och organisera studiearbete. Denna bok ger praktiskt taget alla upplysningar. Utrymmet här medger inte någon utförligare recension. Det må vara nog sagt, att denna bok är kanske den bästa rådgivare i studiefrågan som någonsin utkommit i vårt land.

Studierådet bör vara en permanent cell i föreningsarbetet och vara i verksamhet så länge studiesäsongen varar. Genom att tillsätta ett studieråd kan man också lösa den alltid lika brännande ledarfrågan på ett bättre sätt. Det är oftast så, att man känner ansvaret för ledarskapet allt för tungt, även om man har allt material och alla upplysningar till förfogande. Studierådet ger mera stabilitet åt arbetet. Den, som fått uppdraget att t. ex. leda en studiecirkel, känner sig tryggare i arbetet, då han eller hon vet, att det finns ett studieråd att vända sig till och rådgöra med.

Studierådet bör främst vara ett rådgivande organ, men i dess arbetsuppgifter måste också ingå att med alla till buds stående medel göra studiearbetet populärt bland medlemmarna. Ett mycket viktigt led i denna propaganda bör vara att ordna med lämpliga underhållningsprogram i anslutning till studierna. Dessa program bör främst ha till syfte att väcka intresse för intellektuellt arbete och personlig utveckling. Här följer ett förslag till just sådana program.

Man kan bygga upp ett fullödigt program kring någon av våra främsta diktargestalter, ex. Gustav Fröding, Dan Andersson eller Karlfeldt. Man ger någon i uppdrag att forska i biografier och litteratur, som

rör författarens liv och utveckling, och göra en kortfattad framställning av detta. Olika drag i författarens produktion kan belysas genom uppläsning och deklamation på vers och prosa.

Man kan sätta extra piff på det hela genom sång och musikillustrationer. Det sista bör gå bra, då det gäller sådana författare som Fröding, Dan Andersson och Karlfeldt, vilkas dikter i många fall äro tonsatta. Det kanske viktigaste med ett sådant program är, att en person så att säga hela tiden håller trådarna i sin hand och genom vinjetter — några ord till förklaring till varje punkt i programmet — gör det hela mera levande, så att man får en sammanhängande bild av författarens utveckling och gärning.

Sådana program — omsorgsfullt utarbetade — kan bli verkliga högtidsstunder, ge studiearbetet betydelse och mening och skärpa sinnet till nya krafttag. För de tveksamma kan det bli en nyttig tankeställare, då man ser en stor människas livsgärning rullas fram genom strider, lidande och mörker till ljus, kunskap och skön upplevelse åt oss alla. Om vi också aldrig kan nå de högsta topparna på vetenskapens höjder, kan vi dock göra det bästa av de resurser vi ha.

Men för att återgå till det egentliga studiearbetet få vi heller inte glömma det studiearbete, som är speciellt upplagt för de partiellt arbetsföra själva. Karl Montans välskrivna och instruktiva kurs, "De partiellt arbetsföres problem", bör studeras inom alla våra lokalföreningar.

Vårt eget förbunds broschyr "Mot Framtiden" kan mycket väl bli föremål för ett intensivare studium än vad en vanlig genomläsning ger.

Broschyren innehåller i koncentrerad form ett värdefullt material utarbetat av våra ledande sociala — och medicinska fackmän. De olika uppsatserna kan behandlas ingående genom att en medlem får i uppdrag att redogöra för innehållet, man kan göra upp ett schema med punkter för diskussion av de olika avsnitten i broschyren o. s. v.

Det är inte minst viktigt att vi skaffa oss en ingående kännedom om våra egna förhållanden och göra oss själva beredda att möta och i samverkan med samhället söka lösa våra problem.

En känd skolman yttrade en gång, "att inga människor bli så njuggt behandlade av samhället som just de studerande". Säkerligen ligger det mycken sanning i dessa ord. Starka röster ha också höjts för ökade anslag till studier, och dessa krav ha också tillmötesgått i viss utsträckning. Bl. a. kan nämnas höjda statsstipendier till folkhögskoleelever, anslag till korrespondensstudier m. m.

Utrymmet här tillåter oss inte att ingående syssla

med dessa detaljer, men man kan inte nog kraftigt understryka, att de pengar samhället offrar för bildning och utbildning ger den största valuta man gärna kan tänka sig — kunnigare och nyttigare människor i samhället.

För vårt eget förbunds vidkommande är den ekonomiska sidan av studieproblemet inte minst brännande. Här rör det sig om sjuka människor, som under en längre sjukdomstid fått sin ekonomi undergrävd. Då det gäller de lungsjuka — och de partiellt arbetsföra över lag — borde samhället ge verkliga krafttag. Här gäller det inte bara studiearbete i vanlig bemärkelse. I flesta fall blir det fråga om att förbereda övergången till en ny och ur hälsosynpunkt lämpligare sysselsättning.

De Lungsjukas Riksförbund har på olika vägar försökt att underlätta studiemöjligheterna för sina medlemmar. Våra egna medel räcker tyvärr inte långt. Av årets överskottsmedel har anslagits 8.000 kr. till studie- och kursverksamhet — en imponerande summa — men däri ingår också kostnaderna för vår stora socialvårdskurs på Bommersviks folkhögskola.

Ett viktigt led i arbetet att underlätta studiearbetet för våra medlemmar är att söka få rabatter för konvalescenter hos de olika korrespondensskolorna.

Det bör också vara våra föreningar angeläget att utverka studieanslag för sina medlemmar bl. a. genom hänvändelse till de kommunala organen. Lämpliga förslag till cirkulär — liksom alla övriga upplysningar ifråga om studiearbetet — kan erhållas från förbundscentralen.

"Vår styrka ligger på det intellektuella planet" — det bör vara vår paroll inför årets studiesäsong. Gå vi alla till verket med den fasta föresatsen att göra det bästa av de resurser vi ha, behöver detta inte bli något tomt slagord.

Sixten Hammarberg.

En päls

kan Ni köpa redan nu!

Skriv eller ring till

SUNDELINS

DOMSJÖVERKEN

Tel. Örnsköldsvik 5202, 5252

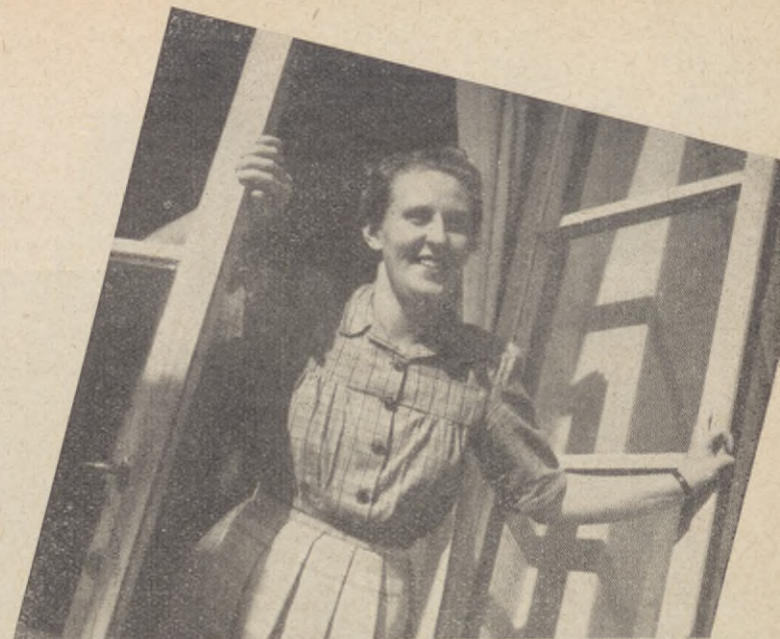
Besök på Steneby yrkesskolor

där 15 lungsjuka från Norrbotten nu omskolas

Som bekant anslog Norrbottens läns landsting föregående år efter framställningar från De Lungsjukas Riksförbunds lokalorganisationer i Norrbotten 100,000 kronor till omskolning av lungsjuka konvalescenter i länet. Femton konvalescenter ha nu uttagits för sådan omskolning och sänts ned till Steneby Hemslöjds- och yrkesskola i Dalsland, där de utbildas i olika yrken, bl. a. till möbelsnickare, målare, finmekaniker och elektriker.

Tidskriften Status medarbetare och fotograf ha med anledning härav avlagt ett besök å Steneby berömda skola för att på närmare håll taga del av de möjligheter till omskolning av partiellt arbetsföra denna mönsteranläggning erbjuder. Ty en mönsteranläggning är Steneby, inte bara till det yttre — framförallt är det den goda anda, man möter här, som gör skolan till vad den är. Optimism, arbetsglädje och trivsel kännetecknar atmosfären i arbetssalar och elevhem och förtjänsten av att dessa goda egenskaper äro tillfinnandes får man i första hand tillskriva skolans rektor Erland Borglund.

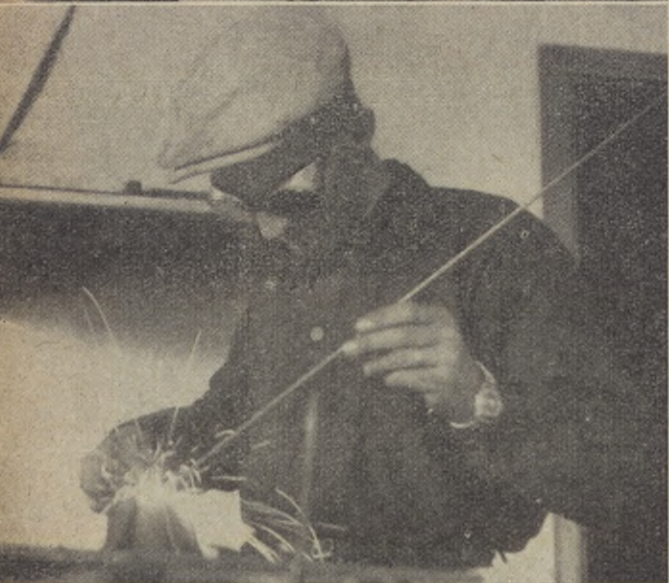
(Forts. å sid. 28)

Överst ses skolans husmor, fru Inga-Brita Svedberg, skåda ut över det fagra Dalsland, därunder en av verkstadsbyggnaderna och nederst en bild från vävsalen. Ovan visar fröken Birgit Forsberg i försäljningslokalen mexikanska halmhattar, som tillverkats för Wally-operetten "Med hundra gitarrer".

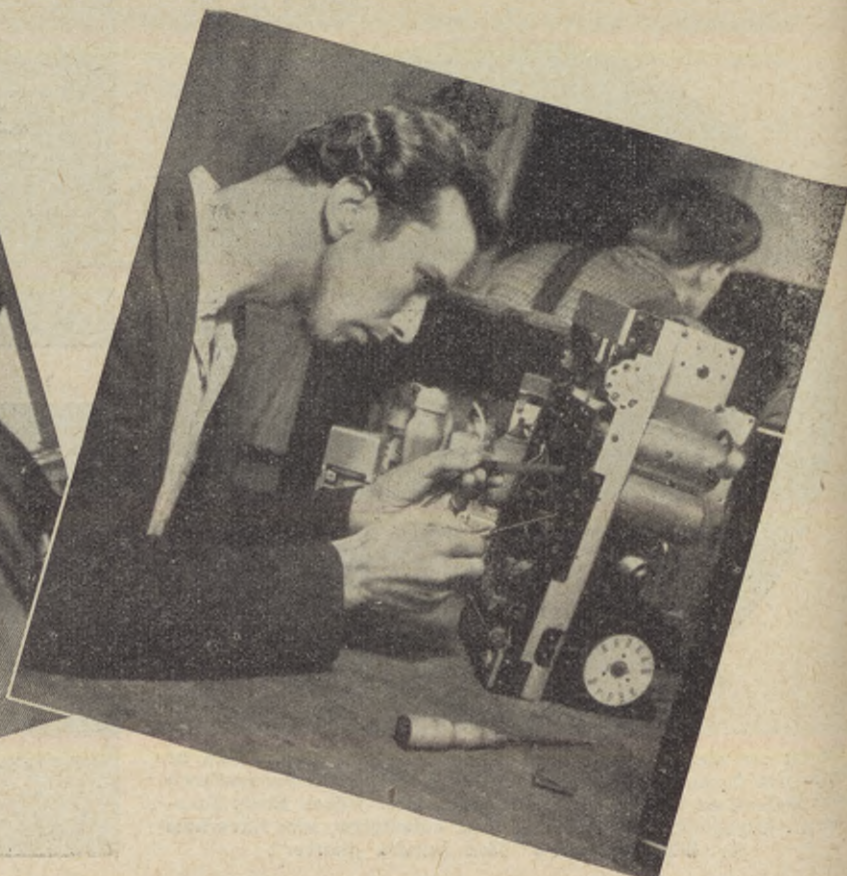
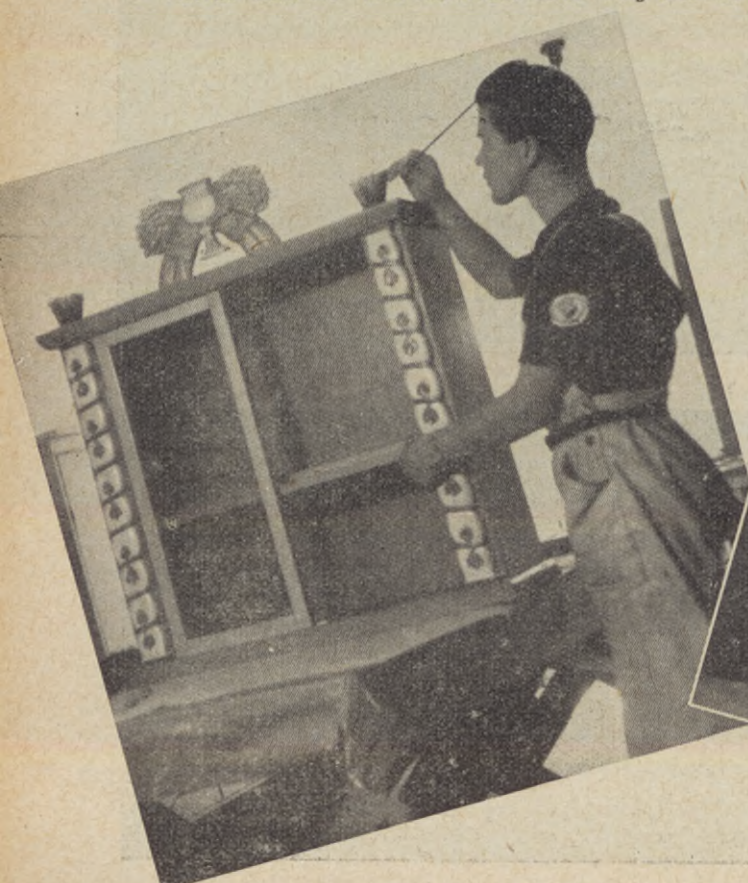

T. v. Paul Lind från Gransjö, förut skogsarbetare, lär sig att bli möbelsnickare och är mycket intresserad för sitt nya yrke. Han avsynar här sitt första arbete, ett radiobord.

Ovan t. v. håller Yngve Pihl från Töre på att svetsa till ett s. k. eldställ (för eldgaffel och eldtång). Han vill bli cykelreparatör — i hans hemort finns ingen cykelverkstad så det borde löna sig.

Ovan t. h. Ture Stenudd från Seskarö, som blivit sjuk i beredskapen, och Sixten Grönberg, Yllratti, skogs- och jordbruksarbetare, utbilda sig till elektriska montörer. De få till en början — efter två års utbildning — gå som assistenter till någon auktoriserad installatör men kan sedan söka rättigheter att själva bli auktoriserade.

Ovan t. v.: Bertil Eriksson från St. Skedvi i Dalarna får sin utbildning genom Pensionsstyrelsen. Han har förut varit frisör men yrket ansågs för hans del mindre lämpligt och nu utbildas han till dekorationsmålare. Det är ett skåp, beställt för sakristian i Steneby kyrka, han håller på med.

T. h.: Radiomontörens yrke har framtiden för sig. Här håller en av eleverna på att reparera en radioapparat.

Henry Vestin från Brännberg, förut skogsarbetare, utbildar sig till klensmed. Han har tillverkat några penslar, som användas vid lödning.

Erik Sundkvist från Luleå har ej förut haft något yrke. Han utbildar sig till möbelsnickare och syns här vid träsvärvan. Han liksom alla de övriga stortrivs.

Ett praktiskt arrangemang: Flickan, som sköter telefonväxeln, har också en vävstol framför sig, som hon sköter mellan påringningarna.

Fru Vera Haij är skaparinnan av den välkända Steneby-keramiken.

Stenebyskolans skapare och föreståndare, rektor Erland Borglund, med en halm-docka. Halmarbetet har gjort Steneby känt över hela världen.

Dagar på Bommersvik

*Kring De Lungsjukas
Riksförbunds tredje
instruktionskurs i soci-
alvårds- och förbunds-
frågor*

Kursledning och kursdeltagare fotograferade framför skolan.

Lördagen den 8 september samlades vid Bommersviks Folkhögskola representanter för de till De Lungsjukas Riksförbund anslutna föreningarna för att under en veckas tid deltaga i den av Förbundet anordnade instruktionskursen i socialvårds- och förbundsfrågor. I denna Förbundets tredje kurs av detta slag deltog ett 40-tal medlemmar från olika delar av landet, från Sandträsk i norr till Orup i söder.

Programmet för denna kurs följde samma linjer som de bägge föregående kurserna. Det syftade alltså till att genom föreläsningar, diskussioner och debatter ge deltagarna kunskap om vår sociallagstiftning, om dagens läge på tuberkulosekampfronten, om föreningsarbetet ute i landet och om vad Förbundet har för planer för och hoppas av den närmaste framtiden.

Även denna gång hade det lyckats Förbundet att för sin instruktionskurs utverka medverkan av framstående föreläsare. Sälunda talade sekr. i Pensionsstyrelsen Per Bruzewitz om folkpensioneringen i Sverige, generaldirektör Karl A. Höjer om socialvården och sekr. i Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos, doktor John Lundquist, om tuberkulosen och tuberkulosbekämpandet. Socialvårdssyssloman Einar Lind redogjorde för fattigvården i Sverige och talade i en andra föreläsning om praktiskt socialvårdsarbete.

Om studiearbete och studiecirklar föreläste studiesekreteraren i ABF O. Hallbeck. I anknytning härtill var för första gången under dessa instruktionskurser studiecirklar anordnade. Ämne för dessa var "De partiellt arbetsförsäkrade" och som studiematerial användes konsulnt Karl Montans verdandiskrift ("De partiellt arbetsföra o. produktionen" — Verdandi småskrifter nr 456) samt Brevskolans i samråd med Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra utgivna studiebreve i detta ämne. Dessa enligt samtliga elevernas förmenande utomordentligt givande studier avslutades med ett föredrag av konsulnt Karl Montan.

Tiden ägnades också åt förbundsfrågor. Förbundsordföranden Erik Frithiof talade om Förbundets organisation och

om sekreterarens uppgifter, ombudsman Rud. Zetterlund, Göteborg, om ordförandens åligganden och förbundskassör Einar Hiller om Förbundets ekonomi och om tidskriften Status och dess försäljningsorganisation. För socialvårdskonferenserna redogjorde Carl Hellström, Kalmar.

Samtliga föreläsningar följdes av diskussioner i vilka föreläsarna deltog. Vid sidan härav förekom fristående debatter på arbetsschemat varvid bl. a. lokalorganisationernas arbete, lokala socialvårdsfrågor m. m. behandlades. Kursen avslutades med en översiktsdebatt.

Kursbestyrelsen utgjordes av Erik Frithiof, J. Sandrén och E. Hiller, Stockholm, Rud. Zetterlund, Göteborg, Carl Hellström, Kalmar och Bert. Johansson, Hallsberg.

— — —
Tanken bakom dessa kurser och meningen med dem är ju att inom Förbundets egna led utbildade ansvarskännande och medvetna socialvårdsarbetare, att skapa en trupp förbundsmedlemmar som ute i fältet kan föra lärdomarna från Bommersvik vidare och gemensamt med sina kamrater på den plats där de lever, verkar för de lungsjukas intressen och hävda deras rätt i samhället.

Men dessa kurser har ett värde utöver detta. De ger något mer än insikt i vår sociallagstiftning och kampen mot tuberkulos i Sverige, något utöver ökad kännedom om Förbundets organisation, arbete och målsättning.

Ingen som varit med om en av dessa kurser kan ha undgått att starkt uppleva det kamratskap och den solidaritet som förenar oss lungsjuka. Vi må leva i Smygehuk eller Pajala, vara unga eller gamla, män eller kvinnor. Det är utan betydelse. Ett gemensamt sjukdomsöde förenar oss. Vi är soldater i samma armé, medlemmar av en eftersatt befolkningsgrupp i vårt land.

En och en förmår vi intet utträtta. Men går vi tillsammans på den inslagna vägen har vi anledning att hoppas på framtiden. Av alla de många lärdomarna från Bommersvik är detta den bästa och värdefullaste. Hilding Ståhl.

SMITTOFARA — SMITTOSKRÄCK

Av doktor LUDVIG BORGÉN

Tuberkulosen är en infektionssjukdom (smittosam sjukdom) och smittoämnet är tuberkulosbacillen (tbc). Utan smitta genom denna bacill uppstår ingen tuberkulos.

Man har konstaterat tre typer av tuberkulosbaciller, men det är bara två som ha betydelser för den mänskliga tuberkulosen: 1) den humana tbc som kan infektera människan 2) den bovina, d. v. s. kotuberkulos. Denna sjukdom är i det närmaste utrotad, varför man egentligen endast har att räkna med den "humanitära" bacillen såsom smittobärande. Det vill med andra ord säga, att det är tuberkulossjuka människor, som föra smittan vidare.

Nästan alla människor tuberkulosmittade.

Tuberkulosen skiljer sig från andra infektionssjukdomar genom det faktum, att nästan alla människor förr eller senare i livet bli smittade, även om endast att fåtal blir tuberkulöst sjuka. Detta innebär, att de flesta ha en naturlig motståndskraft mot tuberkulosen.

Bland tuberkulösa människor är det endast de som ha öppen tuberkulos och avsöndra baciller, som kunna smitta. Bacillerna kunna avsöndras från skilda ställen i kroppen, beroende på vilket organ som blivit angripet. Tarm, njure, hud, leder o. s. v. Men den övervägande delen av tuberkulosmittan kommer från den lungsjuke. Det är öppen lungtuberkulos med bacillhaltig upphostning, som utgör den vanligaste smittokällan.

Smittan kan ske på olika sätt. Bacillmättat slem kan genom brist på renlighet blandas in i matvaror, t. ex. mjölk. Det kan spottas ut på golv eller jord, varigenom människor (särskilt små barn, som krypa omkring) direkt kunna få smittan i sig. Eller också kan slemmet torka in och bacillerna sedan virvlas upp (torrsopning) och bli inandad.

Denna form av smittospridning har säkert förr i tiden i förening med "smutsinfektion" förekommit i stor utsträckning, men i och med den ökande renligheten och de många hygieniska förbättringar, som genomförts, spelar den knappast numera någon nämnvärd roll.

Kvar står den praktiskt viktigaste, allt dominerande smittokällan: de bacillbärande tuberkulösa hosta. Genom hostan utslungas större eller mindre droppar, som kunna innehålla baciller. Dessa kunna inom en begränsad omkrets (upp till 2 m.) direkt slungas in i näsa och mun på en annan människa. Eller dropparna kunna inom fyra väggar hålla sig svävande i luften, allt efter storleken — de minsta längsta tiden, ända till flera timmar. Under denna tid och även senare föreligger ständig risk för att andra människor i rummet kunna inandas bacillerna och få ned dem i lungorna, som just därför är det vanligaste parti av kroppen, där de hamna och angripa.

Luft och ljus ta död på bacillerna.

Men endast så länge bacillerna hålla sig levande äro de smittofarliga. Deras livslängd är obetydligt betingad av kyla, mera då av värme. Vid en temperatur av 70 grader bli de oskadliggjorda på tjugo minuter och vid kokning av tuberkulös upphostning på ett par minuter. Luft och ljus äro de mycket känsliga för. Direkt solljus dödar dem på några få minuter. Redan efter något över en timme äro de flesta baciller

döda i rum med solljus och öppna fönster, efter ett par dagar i rum med vanligt dagsljus och utluftning. I helmörka, stängda rum kunna de däremot hålla sig levande i månader. I vatten kunna de också hålla sig länge levande.

Att detta behandlas så pass utförligt, som här skett, har sin orsak däri, att folk i allmänhet ha en oriktig och överdriven uppfattning om saken. Det är således inte sällan man får höra, att våningar och lägenheter, som bebotts av tuberkulösa, anses smittofarliga efter månaders, ja, års förlopp. Det är under den tiden då den sjuke bor där, som smittofara föreligger, icke efteråt! Samma oriktiga inställning gäller bohag, böcker o. s. v. Vad böcker beträffar är det f. ö. tvivelaktigt, om de över huvud taget kunna vara smittoförande.

Ungdomsåren de mest kritiska.

Hur blir man smittad?

Överallt där en människa med öppen lungtuberkulos lever tillsammans med, umgås eller bara tillfälligt träffar friska, tidigare icke smittade människor, löpa dessa risken att bli smittade. Ju mera ohygieniska förhållandena äro, ju intimare samlivet är och ju mindre de lokala utrymmena äro, desto större är smittomöjligheten. I städerna är den därför större än på landet. Det är i ungdomsåren, i de år då de flesta måste bege sig hemifrån för att komma in i arbetet, som det stora flertalet smittas nu för tiden. Och en av orsakerna är just, att de vid den tidpunkten komma ut bland fler människor än förut — ofta hopstuvade på en alltför liten plats.

Vilka äro de farligaste smittokällorna? Vilka ha de största möjligheterna att smitta ner sina medmänniskor?

Det är sådana med ouppdagad tuberkulos — de som känna sig friska under långa tider men ständigt hosta och sprida baciller. Och det är ju just det egendomliga och olyckliga med denna sjukdom, att smittokällorna kunna gå omkring i månader och år utan att veta om, att de äro sjuka — och därför ofta utan att vara försiktiga med hosta och upphostningar.

Å andra sidan ha vi de smittofarliga med påvisad tuberkulos, som oftast stå under kontroll. När de från och till få bo i hemmet, böra de ha lärt sig att vara försiktiga och vidtaga föranstaltningar, som starkt reducera smittofaran.

Slutligen ha vi de förutvarande tuberkulösa, de som efter behandling på sjukhus och sanatorium blivit bacillfria eller helt friska. Beträffande dem verka smittoryktena från en hel del människor överdrivna och äro oftast fullständigt oberrättigade men icke dess mindre till stor skada för dessa förut sjuka, som sannerligen ha det svårt nog ändå.

Tuberkulinreaktionen avslöjar.

Hur kan det avgöras att smitta ägt rum, när sjukdom ej uppstått?

Det är tuberkulinreaktionen (Pirquets prov) som säger oss detta. Med ledning av tuberkulinundersökningar för 20—30 år sedan ansåg man sig kunna dra den slutsatsen, att nästan alla människor i vårt land äro smittade. De voro vad man kallar tuberkulinpositiva, och man fann, att största delen var det redan i barnåren.

Tuberkulinundersökningarna ha de sista 10—15 åren bedri-

vits i allt större omfattning, och vår uppfattning är numera att riktigt nog bli de flesta förr eller senare smittade, men smittan sker nu inom en högre åldersgrupp. Tidpunkten för smitta har förskjutits, så att det numera i barnåren endast är ett fåtal (under 10 proc.) som äro tuberkulinpositiva, i ungdomsåren mer än 50 proc., medan resten smittas vid yngre vuxen ålder. Omkring 40-årsåldern äro de allra flesta tuberkulinpositiva, i varje fall i städerna, medan det vill tyckas, att på landet en icke så oväsentlig del människor helt undgå att smittas.

Om resultatet av smittokampen alltså ännu icke är särskilt inponerande, vad själva förebyggandet av smitta angår, kan åldersförskjutningen visa sig vara av betydelse för sjukdomsfaran, och det är ju "til syvende og sist" den som det rör sig om.

Vad veta vi om sjukdomsfaran? Varför leder smittan i en del fall till sjukdom men i de flesta fall icke?

Det har länge varit och är alltjämt det stora problemet, vars djupare orsaker man inte på långt när är på det klara med. Vi känna bara till en del faktorer som förefalla spela en roll och åter en del som icke tyckas ha någon betydelse.

Det kunde tyckas rimligt att tro, att själva bacillmängden som man blir smittad av är av betydelse. En så kallad massiv infektion med massor av bakterier på en gång ha många tänkt sig vara orsaken till de allvarligare sjukdomarna, medan smitta med enstaka och få baciller skulle äga rum utan sjukdomsföljd. Vetenskapliga undersökningar ha emellertid gjort det troligt, att bacillmängden icke spelar någon roll.

Detsamma gäller spörsmålet om bacillernas möjligtvis skiftande virulens (deras giftighet eller sjukdomsalstrande egenskaper). Det kunde ju låta säga sig, att baciller, överförda från en person med särskilt ondartad tuberkulos skulle vara farligare än bacillerna från mindre allvarliga tbc-former. Eller att baciller som bli direkt inhostade vid smittoöverföringen på samma sätt kunde vara farligare än de mera indirekt överförda. Men icke heller detta tycks ha någon betydelse.

Av de faktorer som verkligen ha betydelse för smittan och sjukdomsutvecklingen kunna nämnas:

En medfödd, ärftligt betingad disposition för tuberkulös sjukdom — eller snarare brist på naturlig motståndskraft.

Därnäst ha vi skäl att räkna med allt som vi i övrigt veta verkar försvagande på organismen: överansträngning, andra sjukdomar, brist på tillräcklig och fullvärdig föda, brist på ljus, luft, sömn o. s. v. Det är särskilt brister beträffande kosten som man funnit bevis på, att de kunna verka försvagade på organismen.

Slutligen tycks erfarenheten och talrika undersökningar ge vid handen, att den ålder under vilken man blir smittad har betydelse för sjukdomsfaran. Vi veta, att spädbarnsåldern är farligare än andra åldrar i detta hänseende. En positiv Pirquet hos spädbarn betyder oftast icke bara smitta utan tuberkulös sjukdom. Övergångsåldern från barn till vuxen är också tämligen säkert en för smitta riskabel tid, kanske särskilt för flickor. För övrigt föreligger bland läkarna ingen enighet om ålderns betydelse.

Skall åldersförskjutningen lösa problemet?

Men det nyss nämnda, i förening med den förut omtalade åldersförskjutningen av smittan från barn- till ungdomsåren, har sin betydelse för sjukdomsfaran och dödligheten — genom att spädbarnen smittas mera sällan än förr, har uppnåtts en stor förbättring beträffande dödlighetsprocenten hos spädbarn. För ungdomstuberkulosen kan åldersförskjutningen däremot visa

sig vara av tämligen tvivelaktigt värde, för att ej säga direkt skadlig, då det är just i de åren smittofaran är störst.

Men skulle kampen mot smittan tänkas kunna leda till en ytterligare åldersförskjutning, sådan att de flesta blevo smittade först vid vuxen ålder, är det klart, att detta skulle innebära ett stort steg mot de mål som många läkare anse att vi böra sträva till: fullständig utrotning av tuberkulosen genom att så småningom ingen blev smittad.

Ett mycket omdiskuterat spörsmål skall till sist upptas till behandling: Vilken betydelse har det för sjukdomsmöjligheterna om en person som redan är smittad — med eller utan sjukdom som följd — på nytt utsättes för smitta?

Vi veta att organismen vid angrepp av baciller i allmänhet försöker värja sig genom att upparbeta försvarsmedel. Så är det också när vi bli smittade med tbc. Försvarsmedlen hålla sig då i regel i beredskap under årtal, ja, ofta hela livet igenom. Det har den verkan med sig, att faran för smitta blir mindre. Och detta gäller såväl vid överstånden smitta som vid de fall, där sjukdom följt efter. I det senare fallet spelar det alltså ingen roll för sjukdomens förlopp, om den sjuka ständigt utsättes för smitta på nytt. Denna organismens försvarskraft kalla vi immunitet. Den beskyddar alltså den friska mot ny smitta — till en viss grad, hur stor grad är man inte alltigenom enig om, men vår nuvarande uppfattning är, att ny smitta (sedan man alltså en gång blivit smittad) mycket sällan förekommer, och därför praktiskt taget icke heller spelar någon roll för sjukdomsmöjligheterna.

Immuniteten är alltså ett aktivum, som i de flesta fall uppnås utan att den angripne själv har märkt symptom på någon sjukdom. Det enda resultatet av ett smittoangrepp blir då en positiv Pirquet-reaktion. Om ett sådant smittoangrepp är betryggande övervunnet, d. v. s. om det gått tillräckligt lång tid sedan smittoöverföringen (vi räkna minst 5 år efter det tuberkulinreaktionen blev positiv) utan att sjukdom inställt sig, och utan att nöjaktig röntgenundersökning påvisar något som inte är som det skall, kunna vi i regel vara nog så säkra på att smittan verkligen är övervunnen, och att sjukdomen därför icke alls kommer att anmäla sig. En positiv tuberkulinreaktion hos friska (nota bene röntgenkonstaterat friska) vuxna personer måste därför betraktas som något gott.

Immunitet mot tuberkulös smitta har man de senaste åren experimenterat med att framkapa på konstlad väg genom det s. k. B.-C.-G.-vaccinet, ett medel som mot bakgrunden av de resultat man hittills iakttagit, tycks kunna bli ett mäktigt vapen i kampen mot tuberkulosen.

Ludvig Borgen.

HEMMETS JOURNAL

populär, intressant
omväxlande

Våren kommer i oktober...

När oktoberstormarna
härja hemma hos oss
slår våren ut i full blom
hos Incafolket's sentida
ättlingar

Marknad i Huancayo.

Den första oktoberstormen går till anfall mot Andernas kompakta bergsmurar, och den har vatten med sig. Nere vid kusten och i dalarna faller regnet i våldsamma strömmar, men uppe på de höga platåerna stryker det fram som en blöt dimma. Molnen orkar inte höja sig över marken, när denna ligger 4.000 meter över havet.

Och både stormen och regnet är efterlängtade. Oktoberstorm är vårstorm i Peru och regnet är ljumt och befruktande. På Andernas sluttningar blommar eukalyptusträden och på högslätterna slå kakteerna ut sina röda och vita trattar till blommor. Luften är mättad med tung, söt doft av vårblomster.

Men Perus natur är ändå inte alls yppig. Dess ansikte är skrovligt av ogästvänliga klippor och fårat av vilda raviner. På Andernas högsta toppar ligger den eviga snön, och ända in i november brukar det om morgnarna ligga ett tunt snötäcke på de lägre bergen, men redan några timmar efter soluppgången har det smält bort igen.

En europé, som tvingas att en tid vistas uppe på den verkliga högplatån, hemfaller så gott som ofelbart åt den med rätta fruktade "alpsjukan". Lufttrycket är för lågt för honom, och hans lungor kunna inte tillgodogöra sig tillräckligt med syre ur den starkt förtunnade atmosfären. Men Perus indianer äro sedan generationer och sekler acklimatiserade i sin omgivning. De kunna till och med jaga en fågel så länge, att den fullständigt utmattad blir ett lätt byte för den uthållige jägaren. Om de däremot komma ner på lågslätten, lida de lika mycket av den för dem alltför tunga luften där, som slättbon lider av deras lätta bergsluft.

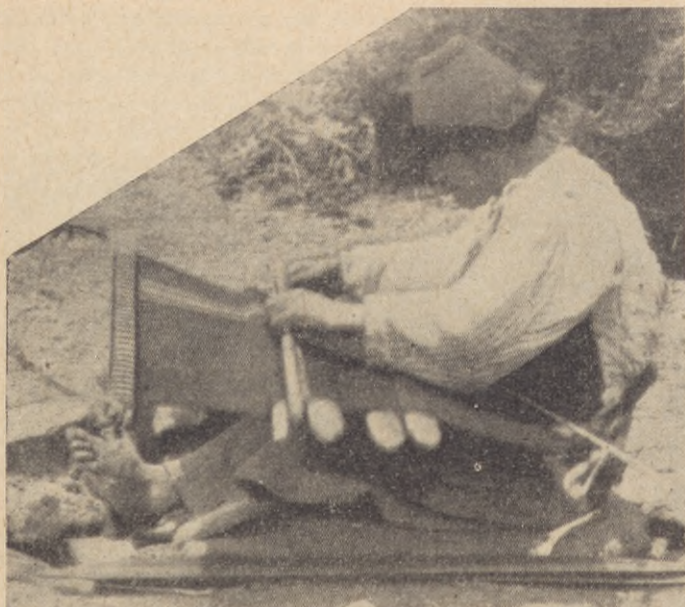
Djupt nere i raviner och dalar ligga de större indianbyarna, men ända upp mot snögränsen finner man enstaka hyddor. Ju högre upp de äro placerade, desto solidare byggda äro de för att kunna stå emot vintervädrens påfrestningar. Indianerna äro de enda, som kunna utföra kroppsarbete här

uppe, vilket förklarar, att de fortfarande utgöra huvudparten av befolkningen.

Lika obetydliga, som indianhyddorna äro att se på, lika torftigt inredda äro de. En brits att ligga på är ett tecken på rikedom och lyx, den fattige ligger på bara marken. Ett par mycket enkla stolar, finns i hyddan, men det är också allt vad indianen har av möbler. En enkel härd fullständig inredningen. På själva högplatåerna är trä någonting sällsynt och dyrbart, som aldrig användes till bränsle. I stället eldar man med torkad kreatursspillning, som dock har den olägenheten att lämna massor av aska efter sig. På morgonen, sedan elden har fått brinna hela natten, ser härden ut som en väldig, vit pyramid, som faller samman och sänder ut hela moln av stoft vid den minsta fläkt.

De gamla Incas avkomlingar äro att finna på Perus högslätter. Det är Sierra-indianerna, ett ännu i denna dag verkligt intressant folk, trots att de ha förlorat det allra mesta av sin höga forntida kultur. De äro visserligen uppblandade med en del europeiska element; de äventyrare, som en gång förstörde deras kulturskapelser lämnade i stället efter sig en del av sitt blod. Men bytet har inte varit fördelaktigt. Trots detta ha Sierra-indianerna genom tiderna behållit det mesta av sina rasmärken, trots den europeiska påspädningen. De ha bronsfärgad hy, blåsvart hår och rätt tjocka läppar, stora, mörka ögon, som spegla deras melankoliska temperament. Deras hållning är på något sätt spänstigt graciös, så länge de inte hunnit bli fördärvade av kokain. Alla bergsinvånare ha påfallande välutbildad bröstorg, en följd av generationers anpassning efter den tunna luften. Vid sidan av några stammar på Tibets högslätter äro de det folk, som bor högst i hela världen.

Indianflickorna äro även efter europeiskt omdöme många gånger verkliga små skönheter med späd och graciös kropp, men de förstöras snart av det hårda arbete, som påläggas dem av deras herrar och män, ty här liksom hos så många

En primitiv vävstol, där dock de underbaraste indianska vävnader se dagens ljus.

andra primitiva folk är hustrun sin mans slav. Det är hon, som bär de tyngsta bördorna på bergspassens smala och branta stigar. Det är hon som gör det grävsta arbetet på fälten. Har hon någon stund till övers, tillbringar hon den vid sin enkla vävstol, ständigt outtröttlig, arbetande som en slav. Och även under det hårdaste arbete bär hustrurna med sig småbarnen. Den lille sitter tryggt på moderns rygg, skyddad och buren i hennes "Manta".

Indianerna ha sin egen "huvudstad". Det är den lilla köpingen Huancayo, för övrigt en av världens högst belägna järnvägsstationer, mer än 3.200 meter över havet. Varje

vecka hålles där en indianmarknad, där bergsborna föra till salu sina produkter. De komma med lamadjur och små åsnor i tungt lastade små karavaner och föra med sig frukterna av kvinnornas arbete under veckan.

Med våren i Anderna börjar indianernas jordbruksarbete, som för en främling nästan verkar demonstration av museiföremål. Jorden är mager och stenbunden, och den bearbetas med en plog, som helt enkelt består av ett par krokiga trädgrenar, av vilka den ena tillspetsas till något som skall fungera som plogbill och den andra bär en krok för draglinorna, som fästas i lamans dragsele. Hästar förekomma nästan aldrig häruppe, de kunna inte prestera någon uthållighet i den tunna luften.

När fälten skall plöjas och sås, gör indianen själv för en gångs skull det tyngsta arbetet. Han sköter plogen, medan hans hustru går bakom honom och lägger utsädet i fåran, som hon därefter myllar igen med fötterna. Även under detta arbete bruka kvinnorna bära med sig sitt yngsta barn på ryggen.

Majsskörden sker efter lika primitiva metoder som sådden. Det är fram på hösten, i maj eller i början av juni, som säden mognar, och då skördas den på gammaltestamentligt sätt för hand. Kvinnorna bära de tunga kärvarna till tröskningen, som också sker för hand med slaga och kastskövel.

Majsen är indianernas liv, deras dagliga bröd. De äta den morgon, middag och kväll. Rostad, som bröd, som soppa eller gröt. Kött är en sällsynt lyx, ty det finns inte mycket villebråd på högplatåerna. Men indianen har obetydliga behov, han kan helt enkelt inte tänka sig, att ett liv kan levas annorlunda än hans.

När vintern kommer, reflekterar han inte över det faktum, att några mil från hans by är det varm sommar, och i oktober, när floderna svälla av smältvatten och bergssteppen får tillbaka sin saftiga gräsbeklädnad, då vaknar han till liv tillsammans med sina berg, sina floder och sina lamadjur. Då är det vår i Anderna.

S l i m.

Primitiv sädesrensning — vinden får skilja agnar och korn åt.

Ärlighet bland kineser

Redan i en avlägsen forntid, då segelfartyg besörjde Europas handel med Kina, hade sjömännen ett ordspråk som löd: "En kines' ord är lika gott som hans underskrift".

Sedan den tiden har kinesen varit i så nära kontakt med västerlandet att han säkert har mistat icke så litet av sitt hjärtas primitiva oskuld, men en av sina bästa egenskaper har han i alla fall kvar — sin ärlighet.

Bland Shanghajs 50,000 rickshaw-kulier, som inte bara får slita omänskligt ont, utan också betalas otroligt litet för sin möda, har man fått otaliga exempel på den mest förbluffande ärlighet.

För någon tid sedan blev polisen i Shanghaj ganska förbluffad då Li-Yung-Foh, en rickshaw-kulie, vände sig till dem med 800 dollars i sedlar och förklarade att en kinesisk passagerare i hans rickshaw hade glömt dem där. Inte utan ängslan talade den unge kinesen om att den välfödde passageraren hade åkt med honom mer än två mil och att han som betalning för allt slitet betalat honom 25 kinesiska kobbercents, d. v. s. ungefär 4 cent i amerikanska pengar. Ganska besviken hade han då protesterat mot den otroligt dåliga betalningen, men det hade bara haft till resultat att kunden blev så arg att han gick lös på sin mänskliga dragare med sin tunga promenadkäpp och pryglade honom både länge och väl.

Under tiden hade den tjocke kinesen förlorat sina pengar och den genompryglade Li hade sedan hittat dem då han blev sig själv igen efter den brutala bestraffningen.

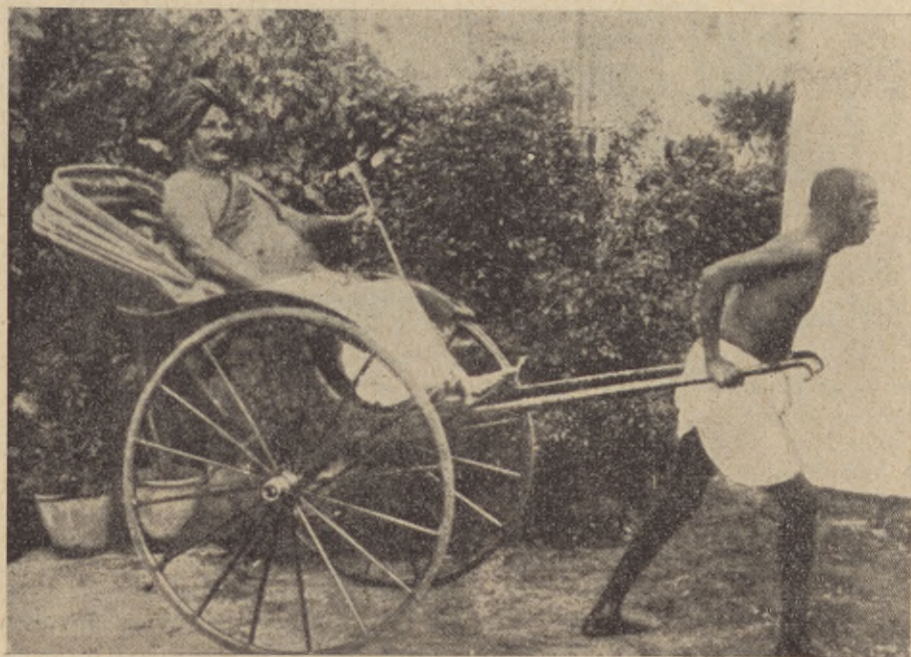
Utän betänkande hade han sedan begivit sig till polisstationen med pengarna och det slumpade sig så att han infann sig där bara något ögonblick innan passageraren, upphetsad av misstro och raseri visade sig. Så snart han fick syn på kulien, och innan man hunnit ge honom hans pengar tillbaka, gick han åter lös på den stackars Li med sin käpp. Men då grep poliserna in och slutet på affären blev att den tjocke mannen såg sig nödsakad ge Li femton dollars i hittelön.

En känd utlänning gjorde en eftermiddag sina inköp till den följande helgdagen på Ranking Road. Han lastade en rickshaw med sina paket och i distraktion glömde han sedan var han gjort av dem, varför han tog spårvagnen hem utan paket.

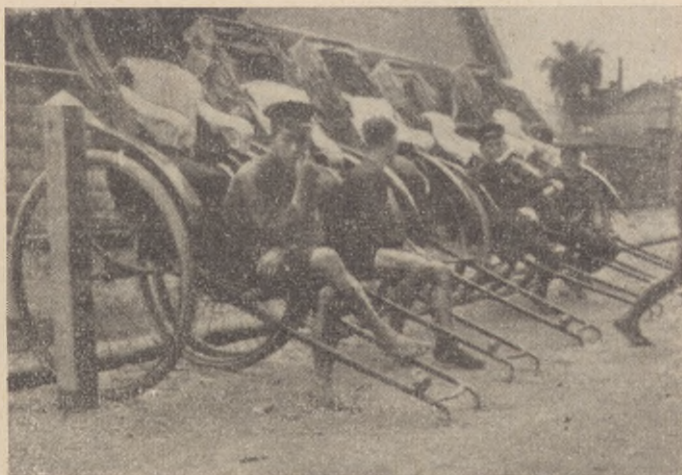
Sent på kvällen hörde han ett högljutt ordskifte utanför sin dörr och när han öppnade fann han rickshaw-mannen som försökte beveka portvakten att få bli insläppt.

Så otroligt det än låter hade den överansträngde, underbetalde kulien hela eftermiddagen kört från butik till butik för att få namnet och adressen på den man som var ägare till paketen. Till sist hade han verkligen kommit till en av de affärer där inköpen gjorts och då gav han sig raka vägen dit för att ge ägaren hans egendom tillbaka. För denne kuli blev det möjligt att en tid vila sig från sitt hårda arbete då den överraskade ägaren till paketen gav honom en ganska bra belöning.

En europé tog en rickshaw och var lättsinnig nog att sätta

Tung börda att släpa kilometervis.

Kommunala rickshawkulier.

en stor portfölj med pengar in i den. Så sade han till kulien att han skulle vänta medan han gjorde en tur över floden med färjan.

Hela natten och långt fram på nästa dag stod kulien där, som han blivit befalld. Sedan hämtade han sin gamle fader och de vandrade bägge runt i kvarteren hela dagen för att finna ägaren till portföljen med pengar. Till slut fann de

också mannen, som inte alls kunde komma ihåg var han hade lämnat sin rickshaw. Hans glädje var nu desto större och kulien fick en hederlig ersättning.

På en gata stal en tjuv en gång handväskan från en kvinna. En rickshawkulie, som åsåg detta, betänkte sig inte ett ögonblick, trots att han visste att tjuven kunde vara beväpnad, utan lämnade sin rickshaw i sticket och förföljde tjuven och lyckades hålla fast honom tills polis anlände. För denna bragd fick han 25 dollar.

En utländsk dam, som var i Shanghai för första gången, köpte för 500 dollars silkekläder i en affär och tog sedan en rickshaw för egen räkning och en annan för paketet. På vägen till den förstad där hon bodde blev hon i trängseln skild från rickshawen med klädpaketet. Men sent på kvällen kom den till hennes hus. Kulien hade följt efter den förste rickshawen så gott han hade kunnat och han hade frågat efter sin kund i mer än 50 hus innan han till slut fann henne.

I allmänhet kan man lita fullkomligt på rickshawkulien — och det är karaktäristiskt för den stora massan av den kinesiska befolkningen. Den struntar i de flesta av alla de problem en europé har att brottas med — det enda man önskar sig är en portion ris varje dag, att få äta den i fred.

De gamla kinesiska dygderna är inte döda, och de, som känner landet, förtvivlar ingalunda på det kinesiska folkets vägnar. De vet att det både vill och kan övervinna alla svårigheter och då har de stor hjälp av sina dygder.

*Rickshawkulier
vid sin hållplats.*

Sven G. Lindqvist:

FULLKOMLIGHETENS VÄG

Utanför kyrkan lyste lönnarna röda i solljuset. Dagen var kall och klar med hög luft, så som Mickelsmäss brukar. Dagern silade genom de gamla bukiga glasen i de höga fönstren och darrade över bänkraderna, där ovanligt mycket folk hade samlats. De voro ett kyrksamt släkte häruppe i skogsbygden, och nu skulle ny kyrkoherde väljas. Provpredikningarna hade börjat, man gjorde sig till reds att höra den sista, men i allmänhet hade man redan träffat sitt val, och ingen väntade, att den okände stadskomministern, som uppförts på tredje förslagsrummet, skulle ha något att säga dem. Emellertid, som kyrkvärden hade sagt i rådet, man borde ju höra honom, det var alltid intressant med något främmande.

Gunnar Berg hade känt deras inställning, då han talat med dem, innan högmässan började. Han hade lett åt sin besvikelse, han tyckte den var ovärdig, men den fanns där i alla fall. Medan han gått från byn fram till kyrkan, hade han känt en längtan att få komma hit, det hade funnits något så ljust och klokt och vänligt hos själva naturen.

När han stigit upp för predikstolen och lutade sitt huvud till bön, tänkte han på detta, fast han med all makt ville hålla det borta. Rösten var ännu ostadig, då han läste dagens text om Skatten och Pärlan, den som handlar om Fullkomlighetens Väg. Han hade så noga förberett sin predikan, byggt upp den i teser om offer och tro, men när han nu började tala var det som om orden förlorat sitt värde. Han kunde förstå församlingen. Det var nog andra präster som skulle tala till dem. Tala med dem på deras eget språk, som var honom främmande. När han såg ut över de lyssnande fick han ett brinnande begär efter att röra deras hjärtan, och han bad innerligt om kraft att komma

dem nära. En kraft utom honom själv måste komma till, det visste han, någon vältalare hade han aldrig varit, hur han än ansträngt sig. Han kunde inte få över sina läppar ord, som inte brunno i hans hjärta.

Strax nedanför predikstolen satt en gammal gumma med glasögonen långt upp på näsan och huvudet litet uppåtvänt, så att hon kunde iaktta hans ansikte. Det låg något rörande i hennes ställning, hon lyssnar verkligen, tänkte han, kanske den enda som lyssnar. Han log sorgset, utan att märka det. Då märkte han till sin förvåning, att gumman log tillbaka. Han kom av sig och började stappla på orden. Nu nickade gumman åt honom — vänligt, uppmuntrande. Han försökte samla sig, men det var som om allting suddades ihop för hans blick. Plötsligt ryckte han till. Genom töcknet såg han inte längre den gamla gummans utan sin mors ansikte. De trovissa ögonen sågo på honom, och med ens visste han. Han andades djupt och det hade kommit en annan klang i hans röst, då han åter började predika.

— Himmelriket är likt en skatt, som har blivit gömd i en åker, sade han. — För er skall väl detta vara naturligt och riktigt, men för mig, som är barn av staden, ligger något fördolt däri. Jag ser en annan liknelse. Att det ofta är så, att det dyrbaraste en människa äger ligger gömt djupt i hennes hjärta. Få ge akt därpå och många veta icke ens att det finnes. I hela mitt liv har jag burit denna liknelse med mig, som jag nu skall berätta för er. Kanske ni skall säga, att den icke är en predikan, och ni skola ha rätt. Den är ett liv, en dag av ett liv, som för mig var fullkomningens väg.

— — —

Mässingsklockan ringde ilsket och med en trött åtbörd sträckte hon ut handen och stängde av den, samtidigt som hon kastade en snabb blick över rummet för att se om gossen vaknat. Men han sov lika tryggt som vanligt, väckarklockan förmodade inte väcka honom. Hon tände djuset och steg upp, kastade en hastig blick bakom rullgardinen för att se efter vädret och suckade, då hon såg, att det regnade. Klockan var halv fyra på morgonen. Hon måste skynda för att hinna ned till tidningen i tid. Hon brukade alltid vara först vid tidningsutlämningen, hon hade inte råd att mista det förtroende man hade för henne där, mycket mindre sitt arbete. Så länge föreståndaren hälsade henne: — Först som vanligt, fru Berg! var allting bra.

Med den slitna väskan över axeln gav hon sig ut i regnet. Hon tänkte aldrig ett ögonblick på det underliga i att det var viktigare, att tidningarna skyddades, än att hon själv var torr. För henne var detta ett arbete av försynen, hon kunde utföra det, medan Gunnar sov, och det var inte särskilt tungt, i betraktande av vad hon fick betalt.

Morgonhälsningen i det slamrande tryckeriet, som fylldes av den skarpa lukten av trycksvärta, var som den brukade. Det gjorde henne gott, när människor voro vänliga, och ibland undrade hon över hurudana de människor voro, i vilkas brev-lådor hon morgon efter morgon stoppade den tidning de någon timma senare skulle läsa. Hon tyckte om att föreställa sig, att det var goda människor, som fingo hennes tidningar. Ibland, när gossen frågade henne om arbetet, förklarade hon, att någon måste utföra just den gärningen, det var ingenting att skämmas över. Över huvud taget fanns det ingenting att skämmas för, bara man arbetade och försörjde sig på ett hederligt sätt. Gud ger lycka åt allt gott verk. Ibland var det svårt för honom att finna sig till rätta med detta. Han såg så stora skillnader mellan sig och kamraterna, men han ville inte göra modern ledsen och så blev det så, att de hjälptes åt som goda kamrater.

Hon brukade vara ganska trött av alla trappor, som knöto brev-lådorna till varandra. Då hon kom hem var det lagom tid att sätta på mat åt gossen, men sedan hon dukat bordet och väckt honom, fann hon alltid tid att sitta några minuter och vila sig. Det var oftast då de pratade mest. Gur nar hade alltid ett jublande morgonhumör, och medan han tvättade sig, hann han skvätta ned en god bit av golvet kring vattenledningen under sina ideliga vändningar, då han skulle berättar om sina drömmar och funderingar. Och när han med ett glatt adjö svängde ut genom den blankslitna köksdörren och viftade med handen åt henne, innan han stängde den, kände hon alltid en djup tacksamhet över att förhållandet var så mellan dem.

Timmarna på förmiddagen anslög hon alltid till sådant arbete, som var mera oregelmässigt. Det var många människor, som tyckte om henne för hennes duktighet och tåliga humör, och de flesta dagar var hon borta och hjälpte till med storsädningar eller skurningar. Det betalades visserligen ganska dåligt, men hon lyckades ofta få med sig godbitar hem till gossen, man kände väl till hennes kärlek till honom. I en del familjer fick hon också avlagda kläder, som hon sedan kunde sy om, och hon gjorde det så skickligt, att man sällan kunde tro, att de inte varit Gunnars från början. Hon var alltid mycket mån om att han inte skulle känna sig vara för mindre än andra, och det blev lätt så i gamla avlagda kläder, det förstod hon.

Men hon lät aldrig sådana arbeten hindra, att hon hann hem och ge Gunnar mat, då han kom från skolan. Det var ett villkor, som hennes arbetsgivare lärt sig respektera, och de hade aldrig några invändningar att göra.

Då hon inte var borta, hade hon sin sömnad. Hon hade aldrig

lärt till det och hon vågade inte åta sig att sy något nytt, men det fanns fullt upp att göra ändå, skjortor som skulle lappas, kragar som skulle vändas, linne och handdukar att falla och namna, ja, det hände till och med att hon stoppade strumpor. Det fyllde alltid hennes dagar och också hennes kvällar, ty hon var omsorgsfull och rejäl. Hade hon lovat något färdigt, satt hon hellre uppe hela natten än att stå med skammen att bryta sitt ord. Så fick hon ibland mer arbete än hon strängt taget kunde hinna med, men hon tog det gärna och ökade hellre sina arbetstimmar. Det var inte bara så, att hon strävade för att de båda skulle uppehålla livet, hon ville också någonting därutöver. Gunnar hade varit liten, då hennes man dött, och det som blev över, sedan hans skulder betalats, hade hon sorgfälligt sparat till en fond för gossen. Det utgjorde hennes största glädje, då hon emellanåt kunnat spara ihop en sedel att sätta in på sparbanksboken. Hon visste inte riktigt själv vad pengarna skulle användas till, tids nog var det att avgöra det, då den stunden kom, att han själv visste vad han skulle bli. Så hade summan vuxit, och varje gång hon kände de obehagliga ilningarna i hjärtrakten, glädde hon sig åt vissheten, att Gunnar ändå skulle ha dessa pengar. Hon ville inte dö, och hon tänkte inte ofta på det, men ibland, då hon blev riktigt trött, kom det för henne, att hon kanske aldrig skulle få se gossen växa upp till man och se sina mödor bära frukt. Hon köpslog inte med Vår Herre härom. Mot hans vilja var hennes som ett flygande tistelfjun. Så mycket begärde hon inte. Men hon bad ibland, att hon åtminstone skulle få leva länge nog att se honom börja.

Den här dagen hade hon lagt vardagsarbetet åt sidan. De sista kvällarna hade hon suttit uppe, sedan gossen gått och lagt sig. Medan han läste sina läxor och lät förhöra sig, brukade de sitta vid köksbordet, hon valde alltid ett arbete, som inte störde honom under den tiden, och sedan drucko de te eller choklad tillsammans, medan de pratade. Hon älskade de stunderna. Då var hon inte fru Berg längre utan, mamma, hon var det största i världen för honom, ja, ibland kunde hon bli riktigt förskräckt över det, det var alldeles för mycket. Inte för att Gunnar var särskilt snäll, han var väl som pojkar är mest, bråkig emellanåt och tanklös och slarvig, men hon grälade inte på honom eller förebrådde honom, visade honom bara till rätta, och då skämdes han och var aktsam på att inte göra om samma fel. Mest rörd blev hon över hans planer på allt vad de skulle göra då han blev stor. Han byggde henne furstliga boningar med många tjänare och idel vila, mat och skönhet. Hon brukade leende protestera, sådant skulle han då inte kasta ut pengar på och det passade då rakt inte för henne, hon skulle bara känna sig bortkommen och aldrig i livet skulle hon kunna låta bli att diska och hålla rent, det kunde han då inte inbilla henne. Men det var en rolig lek, och hon var glad åt den.

Idag skulle Gunnar fylla tio år. Naturligtvis hade han tittat i almanackan och räknat dagarna, men det var likt honom, tänkte hon, att han inte kommit ihåg det, då han steg upp om morgonen. Hon hade gjort i ordning en ny kostym åt honom och köpt ett par sandaler. Det var visserligen inte sommar ännu, men han skulle säkert bli glad åt dem. I ett antikvariat hade hon sett en bok, som han ibland brukade tala om, någon sorts roligare geografi, hade hon förstått, och en dag, då hon fått sin lön på tidningen, hade hon gått in och köpt den. Då expediten nämnt priset, hade hon ryckt till och svalt några gånger.

— Det var dyrt, sade hon tveksamt.

Expediten ryckte på axlarna, litet överlägset, men hon för-

(Forts. å sid. 25)

Emil Hagström:

EN DAG OM HÖSTEN

Det var en av dessa förunderligt stilla och klara höstdagar, då man tycker, att himlen är som en kupa av glas och då man inom sig känner det genomlysta vemod, som sommarens minnen och en förgången glädje väcker till liv. Blommorna i parkens rabatter hade vissnat, ty föregående natt hade kommit med frost. Från de vissnade trädskronorna föll bladen som eldslågor och bloddroppar och de lade sig över gångarna likt en skiftande, konstrik matta.

På en soffa satt en man och såg på allt detta. Men det tycktes inte ge honom någon tillfredsställelse. Hans ansikte var dystert och han såg med korta mellanrum på sitt fickur, och ruskade på huvudet liksom förvånad över att tiden gick så sakta. Och allt emellanåt kastade han oroliga blickar åt det håll där spårvagnarna dånade och människoströmmen drog fram stundom hastigt, stundom avstannade, då trafikfyren i hörnet visade rött ljus. Det var alldeles tydligt att mannen på soffan väntade någon. Och slutligen drog ett uttryck av lättnad över mannens ansikte. Borta bland trädstammarna skymtade en ljus klänning och dess bärarinna var snart framme vid soffan, hälsade med en flyktig nick och slog sig ned vid mannens sida.

— Du har bett mig komma, sade han.

— Ja, sade mannen. Jag bad dig komma.

— Jag gjorde dig till viljes bara därför, att du talade om det som varit.

Hon slätade ut klänningen över knäet och suckade litet.

— Ibland har man behov av att känna sig sentimental, sade hon litet skamset. Det är fullständigt meningslöst.

— Vilket är meningslöst, undrade mannen.

— Att vi skulle råkas. Vad trodde du annars?

— Åh, ingenting särskilt.

Han såg på henne från sidan. Hon var inte så ung längre, tänkte han. Men hennes ansikte var välformat och skulle varit vackert, om det inte varit dolt under för mycket smink och puder. Det var nu hans åsikt, att en kvinna var vackrast utan konstgjorda medel.

— Det är meningslöst, sade hon ännu en gång och skrapade litet med foten i gruset.

— Säg inte det, sade mannen. Säg inte det. Det finns mycket som kan se meningslöst ut men som ändå har mening. För mig är det inte meningslöst. Det är vårt sista möte. Vi har ju ingen orsak att råkas vidare. Vår flicka fyller arton

är i morgon. Jag har månadsbetalningen med mig. Den sista, tillade han.

Han tog upp ett kuvert ur fickan och räckte kvinnan. Hon kände på det och såg frågande på honom. Han nickade och såg glad ut åt hennes överraskning.

— Vad är det?

— En liten present åt min dotter. Du kan se efter.

Hon slet upp kuvertet. Det innehöll förutom en del sedlar även ett etui.

— Pärlor, sade hon då hon öppnat etuiet. Pärlor, det betyder tårar.

Mannen lyssnade inte till hennes ord. Han tycktes vara försjunken i minnen.

— Men det var inte endast därför jag bad dig komma, sade han slutligen. Det var . . . Men det är kanske dumt att säga det. Nå ja, det var för att än en gång få höra din röst.

— Karl, sade nu kvinnan. Hon nämnde för första gången sedan de träffades hans namn. Karl, du är väl inte själv utan skuld till det som skedde? Vi passade inte för varandra, det var alltsammans. Därför måste det gå som det gick. Eller hur, Karl?

Han satt tyst och ritade med sin käpp i sanden. Han knep ihop läpparna, som för att hålla tillbaka vad han velat säga.

— Och du var svartsjuk.

Inte utan orsak, tänkte han.

— Du ville ha mig, som en haremsklenod, för dig själv.

Jag älskade dig, sade hans tystnad. Han fortsatte att rita i sanden.

— Sluta med det där och lyssna då, utbrast hon. Du gör mig nervös.

— Din svartsjuka var odräglig. Och du missunnade mig de oskyldigaste små nöjen.

— Jag missunnade dig inte, sade han äntligen. Hans röst lät trött. Jag unnade dig allt. Men jag kunde inte se dig fjanta efter den där ohängda Robert.

— Asch, Robert, sade hon. Men han var snäll.

— Litet för snäll, sade mannen litet ironiskt.

— Äh, sluta med dina insinuationer. Det var ingenting mellan Robert och mig.

Hennes kinder hettade och hon flyttade sig ett litet stycke från Karl. De satt tysta en stund.

— Grethe, sade han och rösten lät mjuk och inställsam, Grethe, låt oss begrava det gamla. Det kan ju i alla fall aldrig bli något mer mellan oss två. Men förlåt en fråga, är du lycklig med . . . med den andre?

Grethe ryckte till.

— Det är en sak som jag behåller för mig själv. Men om det kan roa dig att tro det, så kan du tro att jag är olycklig. Men det kan jag säga dig, svartsjuk är han inte.

Hon slätade ännu en gång ut klänningen över knäets rundning och gjorde sig beredd att gå. Bakom dem hördes hastiga steg.

— Mamma. Sitter du här? Och jag som trodde att du var hos frisörskan!

Den unga flickan framför dem såg generad ut. Vid hennes sida stod en ung man, som tydligen insåg, att hans sällskap för ögonblicket inte var önskvärt. Han lyfte fumligt på hatten och drog sig bortåt gången.

— Lena, sade Grethe. Vem var det där? Han kunde väl åtminstone ha haft vett att hälsa.

— Äh, det är bara en grabb från samma gata. Vi råkas ibland. Han är hemskt tjusig, tillade hon litet lägre.

Nu fick hon äntligen syn på mannen vid sin mors sida. Men hon ägnade honom inget särskilt intresse.

Min dotter, tänkte han. Min stora, granna dotter. Som inte vet att jag är hennes far. Då jag sist såg henne var hon ett litet knypte. Att man är far till en sådan grann tös. Tänka sig, min dotter.

Han kände en stark lust att resa sig och tala om, vem han var. Här ser du din far. Kanske han inte är så "tjusig" som många andra karlar. Men han unnar dig allt gott och vackert. Och han har betalt för dig i alla år. Så att du kunnat gå i rejäla skolor. Därför att du är min dotter . . . min dotter . . .

Modern hade rest sig utan att säga så mycket som farväl. Med brådskanie steg gick hon vid dotterns sida gången fram. Han såg deras ljusa klänningar skymta mellan trädstammarna ända tills de försvann i folkvimlet, där parken slutade. Och då han själv äntligen reste sig och sakta promenerade bort åt motsatt håll, kunde ingen tro något annat, än att han var en nöjd och belåten medelålders gentleman, som tog sig en nypa luft mellan två affärssammanträden. Men de ord han mumlade för sig själv passade inte ihop med hans lugna, säkra yttre.

— Pärlor betyder tårar, sa hon. Tårar, hm, hon är nog inte lycklig i alla fall. Hon tyckte nog att jag var en idiot som bad henne möta mig. Men det är ju en sådan vacker höst . . . en sådan vacker höst . . .

HAGA-HUS

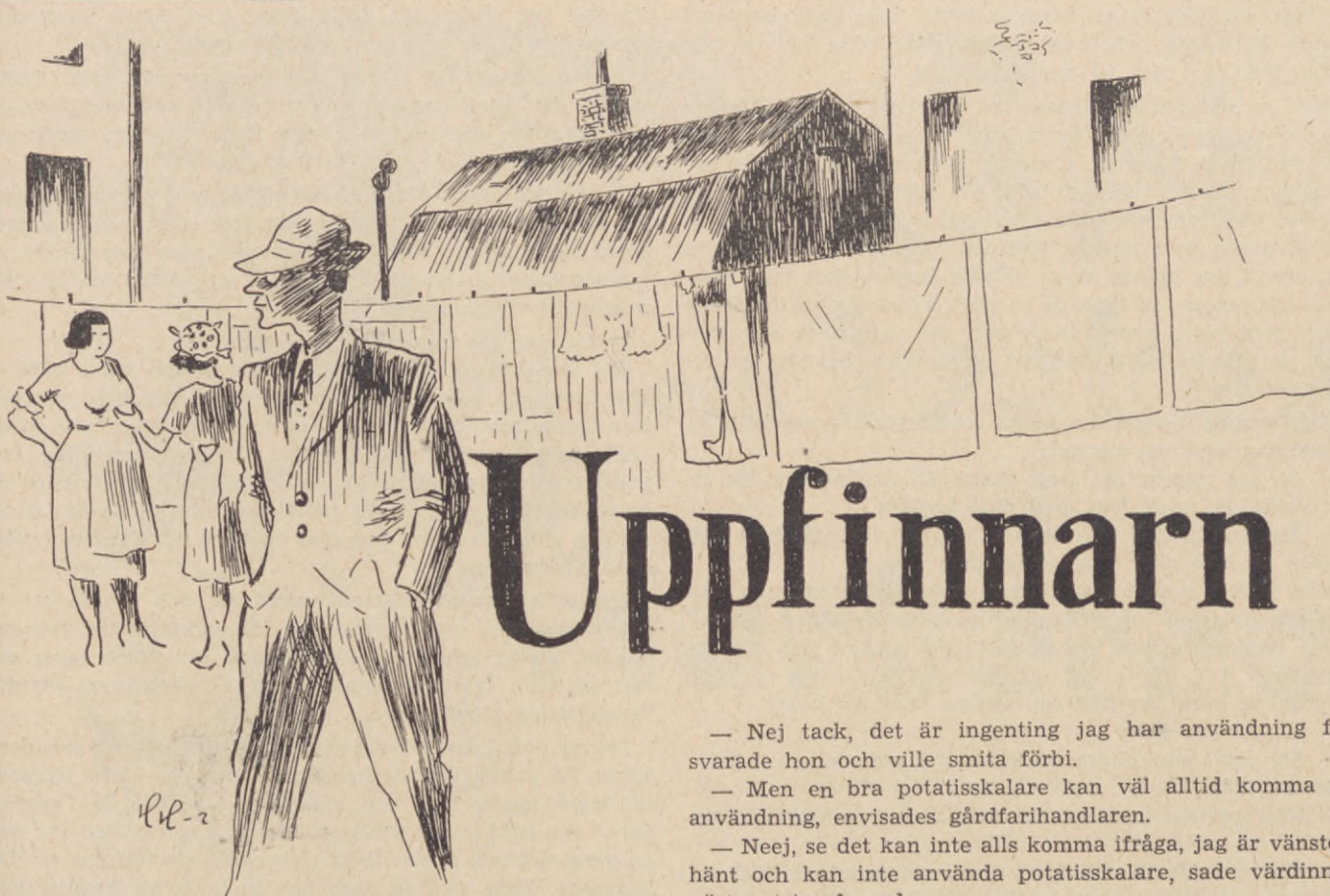
K Ö P I N G

Telefon 957 - 1157.

Avdeln.-kontor i Stockholm.

Telefon 30 63 16.

Ester-Louise Gard:

Uppfinnarn

Husets kvinnor voro församlade vid pumpen inne på gården, då en gårdfarihandlare kom in genom den gnisslande plankporten och gick fram till förstugubron, där han löste remmen från sitt vaxduksförsedda bylte och bredde ut sina varor till påseende. Han stod i och pratade för varorna, bad kvinnfolken känna på förklädestygerna och bedyrade, att de voro av den bästa kvalite som fanns att uppbbringa i marknaden. Kvinnorna nöpo försiktigt i tygerna och kastade längtansfulla blickar på spetsbuntarna, vilka han svor på voro äkta, handknyplade spetsar från Vadstena.

Den dagen blev det just inga stora affärer för gårdfarihandlaren, ty det var bara fattigt folk som bodde i huset, hyran skulle snart betalas och magasinskulden hängde efter för lite var. Men han skulle också betala hyran och var envis, stod kvar och trugade fastän alla ruskade på sina huvuden och menade att de inte hade råd. Och ju hårdare de kramade sina magra portmonnäer, ju mer förargad blev han som ingenting fick sälja. Han blev till och med smått ohövlig med tanke på det besvär han haft med att packa upp.

Värdinnan kom ned på gården för att hämta en hink vatten. Hon var klädd i ett snö vitt, styvstärkt förkläde. Just genom detta förkläde skilde hon sig i viss mån från de övriga kvinnorna i huset. Med sitt fina förkläde höll hon likasom skenet uppe, och ingen anade hur knapert hon i verkligheten hade det. Gårdfarihandlaren vädrade god affär och sade:

— Ska det vara något i dag? Känn på det här tyget . . . outslitligt, sol- och tvättäkta och håller med smutsen.

— Nej tack, det är ingenting jag har användning för, svarade hon och ville smita förbi.

— Men en bra potatisskalare kan väl alltid komma till användning, envisades gårdfarihandlaren.

— Neej, se det kan inte alls komma ifråga, jag är vänsterhänt och kan inte använda potatisskalare, sade värdinnan nästan triumferande.

— Jaså, sade gårdfarihandlaren, ja, potatisskalare för vänsterhänta käringar är inte uppfunna. Den som kunde finna upp en sådan skulle bli millionär, tillade han.

Värdinnan blev stött och fnurrade iväg med sin skvalpande hink. Gårdfarihandlaren, som insåg att det inte lönade sig att bjuda till, plockade långsamt ihop sina varor. Litet avsides stod murare Krantz och snodde sina borstiga hängmustascher och såg fundersam ut. Han hade för vana att allt emellanåt ta sig en frimåndag och brukade då hålla till på gården och nojsa med husets kvinnfolk, medan de hängde tvätt eller bara sutto på förstugetrappan och pratade. Ibland tog han frimåndag för ofta, blev efter på hyran och osams med värdinnan, som hotade med vräkning och liknande repressalier. För det mesta lyckades han blidka henne, det behövdes heller inte mycket för att hon skulle bli försonligt stämd.

Potatisskalare för vänsterhänta, tänkte Krantz och tyckte, att det var alldeles på tok att det inte fanns sådana i handeln. Och just som gårdfarihandlaren omsorgsfullt spänt remmen kring vaxduksbyltet och skulle till att kasta upp det på ryggen, sade murare Krantz sävligt:

— Låt mig se . . . jag skulle nog ha en potatisskalare.

Och så måste gårdfarihandlaren lossa på remmen och leta reda på en potatisskalare åt Krantz. Hans hustru såg storögt på honom och tyckte för sig själv, att den affären var onödig eftersom hon redan hade en potatisskalare. Men hon var van vid att hålla inne med sin mening och teg visligen.

Murare Krants tog potatisskalaren med sig in, lade sin panna i djupa veck och funderade en stund. Och sedan han

vridit och vänt på den och grubblat lite, blev han på det klara med hur en potatisskalare för vänsterhänta skulle se ut. Det var gjort i en handvändning, han hade bara att värma lödkolven och lossa på den fastlödda kniven och sedan löda fast den på motsatta sidan.

Med en rå potatis i fickan och potatisskalaren i handen kilade han upp för den branta, knarrande trappan som ledde till värdinnans lägenhet. Hon var den enda i huset som bestod sig med två rum och kök, och här uppe bodde hon i förnäm avskildhet från sina hyresgäster. Det såg fint och herrskapslikt ut i hennes förstuga, och när hyresgästerna den sista i var månad stodo utanför hennes dörr med kontrakt och pengar, då fingo de en stark känsla av att det fanns något som hette klasskillnad. Och det vara bara hon som hade ringklocka på dörren, ur ett borrhål hängde en röd snodd med tofs.

Krantz drog diskret i snodden och försökte hosta belevat. Värdinnan kom och öppnade.

— Jo, jag undrar om frun skulle ha användning för en potatisskalare, sade han med djup basröst.

— Åh, han skulle veta skäms, svarade hon förargat och trodde att han ville driva med henne.

Hon tänkte smälla igen dörren, men kvickt tog han upp den råa potatisen ur fickan och skalade den med vänster hand. Skalet ringlade sig så fint och vackert och Krantz log brett.

— Se, se bara hur fint den skalar, frun. Se bara!

— Nå, än sen då?

— Ser inte frun något märkvärdigt? sade han och fortsatte att skala.

— Nej, kan det vara möjligt, han skalar ju med vänster hand!

— Just precis! Var så god, frun, slit den med hälsan, sade han och räckte henne potatisskalaren med en chevalesk bugning.

Det var mer än tillräckligt för att göra värdinnan på ett strålände humör. Hon bad Krantz att stiga in och slå sig ned, satte på kaffe pannan och dukade med sina bästa koppar.

— Nu ska uppfinnaren hålla till godo med det lilla jag har att bjuda på, sade hon trugande, då kaffet var färdigt.

— Frun ska ha tack, men jag skäms . . . ja, jag skäms!

— Varför det?

— Jag som är efter på hyran och . . .

— Tala inte om det, sade värdinnan välvilligt, jag vet nog att han gör rätt för sig fast det ibland dröjer lite.

Hon trugade honom att doppa i både påtår och tretår.

— Vem kunde ana att man hade en uppfinnare till hyresgäst, myste hon.

Jo, menade Krantz, han hade haft lust att studera i ungdomen. Det fanns till och med de som velat kosta på honom studier, men hans föräldrar hade satt sig emot det och menat, att han skulle bli en rejäl arbetare som de och ingen-ting annat. Ja, beklagligtvis hade han lytt dem, och nu saft han där med sitt goda läshuvud till ingen nytta. Han skröt om sitt läshuvud så att det stod härliga till, skröt och ljög så att han nästan trodde sig själv.

Till sist gjorde han antydningar om att han gjort större uppfinningar än den vänsterhänta potatisskalaren. Men hur hade det varit? Jo, han hade varit för fattig, och så hade det kommit någon penningstark person som listat ut hans hemlighet och tagit patent på den. Och naturligtvis hade personen i fråga blivit rik på hans uppfinning.

— Ack, ett sådant elände, kära Kranz, ömkade värdinnan.

Krantz gick på och pratade av bara farten. Han gav till och med löfte om att snart komma med en rasande fin uppfinning. Det skulle inte dröja länge. Vari denna uppfinning bestod fick ännu vara en hemlighet, sade han.

Redan samma dag sprang värdinnan runt till alla i huset, visade den vänsterhänta potatisskalaren och berättade för alla som ville höra på, att murare Krantz var en uppfinnare och snart skulle slå världen med häpnad.

Sedan den dagen blev han betraktad med helt andra ögon än förut. Ryktet om honom som ett stort uppfinnargeni spred sig hastigt i den lilla kåkstaden, var han visade sig i grannskapet gick det som ett sus av vördnadsfulla viskningar efter honom.

— Se, där går uppfinnaren, sades det.

Det var inte så utan att denna lilla lånade glans satte en viss prägel på honom, han började värda sitt yttre och gick inte längre med orakad haka veckorna igenom. Bytte krage två gånger i veckan och borstade sina skor varje dag. Inte nog med det, han köpte ett fint förkläde åt sin hustru att ha på när hon gick ut och handlade. Inte kunde det gå an att hon gick och såg ut hur som helst, en uppfinnarens hustru som hon var.

Ryktet om potatisskalaren spred sig och gjorde att en och annan kom och beställde en för vänsterhänta. Det gav honom blodad tand, han förfärdigade ett större lager och satte upp en skylt på plankporten, till vägledning för den vänsterhänta allmänheten.

Lagret av dessa märkvärdiga potatisskalare var dock större än antalet vänsterhänta personer. De blevo liggande till ingen nytta. Men han kallades i alla fall för "uppfinnaren" och njöt av att kallas så. I grund och botten var han en ärlig själ och skulle helst velat göra sig förtjänt av den hedrande titeln. Och så hade han ju lovat att komma med en stor uppfinning. Folk försökte pumpa honom, men då teg han och såg hemlighetsfull ut.

Visst ville murare Krantz hålla löftet, felet låg bara i svårigheten att finna på något som inte fanns förut. Det behövs inspiration, sade han sig. Men inspirationen lät minsann inte befalla sig fram. Han väntade och väntade på inspirationen, men den lät vänta på sig.

— Nå, Krantz, hur går det med uppfinningen? sade folk emellanåt.

Han fortsatte att le hemlighetsfullt medan han samtidigt kunde känna en obehaglig kittling i maggropen. Och medan tiden led började han mer och mer förstå, att han inte var något uppfinnargeni. Att han aldrig skulle kunna för- må mer än vad han redan gjort — den vänsterhänta potatisskalaren. Och bara han tänkte på den kände han leda och ville bort från alltsammans, bort till någon plats där ingen kände honom och där ingen skällde honom för uppfinnare. Visserligen hade det ännu inte urartat till skällsord, men det skulle kunna hända att det till sist gjorde det. Och det ville han inte uppleva.

Han grubblade och grubblade. Och till slut fann han på råd, lösningen var så enkel, så enkel att ett barn skulle ha kunnat kommit på den kvickare än han. Han skulle ta hustru och barn med sig och flytta från stan, långt bort till en plats där ingen kände honom. Och där ingen väntade sig något märkvärdigt av honom.

Och det var ingen som tyckte det var underligt att han flyttade, ett uppfinnargeni som han skulle väl inte behöva bo i ett dragigt gammalt ruckel, tyckte folk.

Harald Hammer:

Spår och tecken i markerna

Naturligtvis har du läst äventyrsböcker och därvid ofta beundrat "Galande Lergökens" och de andra hjältarnas sagolika förmåga att finna och följa spår. Det vore väl bra att kunna, tänker du säkert, men svårigheterna synas oövervinnliga.

Ja, det är sannerligen inte lätt, men inte heller på långt när så svårt som du tror. En sak som vi inte alls kan ser alltid betydligt konstigare ut, än den är i verkligheten. Fast vildarnas kunskaper i dessa stycken naturligtvis ligger en bra bit över vår förmåga, så kan du dock med litet energi uppnå ganska goda resultat och många gånger förbluffa din omgivning.

Lättast spåras naturligtvis villebrådet under vintern, då den erfarne kan läsa i spårnsnön som i en öppen bok. Där står liksom på pränt precis vad haren eller räven haft för sig under natten. Det gäller bara att lära sig läsa språket. Och för att kunna detta måste man först och främst lära sig känna igen de olika djurens spårstämplar. Beträffande s. k. jaktbart villebråd har svenska scoutförbundet, orienteringsförbundet eller skidfrämjandet (vilket vet jag numera ej på rak arm) utgivit en tabell. Annars finns det en bra bok (Hemberg: Jaktbara däggdjurs gångarter och spår).

Allra bäst är emellertid att göra sällskap med en kunnig person ute i markerna. Men i nödfall kan man lätt nog lära sig skilja djurens spårstämplar alldeles på egen hand, utan både bok och tabell. Man behöver bara veta hur djuret ser ut, storlek och sätt att förflytta sig. Ser du stora klövstämp-

lar, så kan du taga för givet att älgen har gått fram. Är dessa klövstämplar mindre, följer du rådjurets spår. Kronhjort, dovhjort och vildsvin förekommer på så små och begränsade områden att vi i detta sammanhang kan utesluta dem. När räven inte jagar eller är jagad springer han vanligen i lugnt trav. De kattstora spårstämplarna löper så som en serpentin över snötäcket. Hunden sätter större stämplor, springer oftast i lugn galopp och snor omkring mera nervöst och oregelbundet i cirklar och krumbukter.

Harens typiska spår känner kanske de allra flesta. Två runda efter framtassarna och strax framför ett par långa efter bakhasorna. Ekorrens ser förresten likadana ut, fast de givetvis är betydligt mindre och därför lättare att avslöja.

Ja, så finns det ett otal andra djur som sätter spår i snön. Katten, vesslan, mården, uttern och de små skogsmössen, vilkas små, små spår står som spetsmönster mot det vita. Även många fåglar lämnar spår efter sig i snön. Orren och raphönan borrar sig ner för att övernatta till exempel.

Den som intresserar sig för djur och känner deras vanor har säkert inte alls svårt att lära deras gångarter och spår. Värre blir det då att läsa och tolka den historia, ofta både spännande och omväxlande, som de skenbart stumma spåren förtäljer. Därvidlag kommer dina allmänna naturkunskaper, din fantasi och kombinationsförmåga väl till pass.

Vi följer harens spår ett stycke.

För enkelhetens skull kallar vi framtassarnas runda och bakbenens långa en grupp. I början är avståndet mellan grupperna endast ett par, tre decimeter och framfötterna har satts i tämligen jämsides. Jösse har skuttat fram i maklig takt förvissad om att intet farligt finns i närheten. Bakhasorna har isatts mycket utåtvänt, vilket tyder på att de gjorts av en hona. Borta vid några fälda ungaspar har hon stannat för att äta av barken. Snön däromkring är alldeles upptrampad och överallt syns de små "pärlorna" (ha-

rens exkrementer). De är alldeles runda och ganska stora, vilket alldeles säkert visar att vi följer en honas spår. Hansens "pärlor" är nämligen mindre, mera avlånga och slutar i en liten spets.

Från asparna har haren tydligen blivit skrämmd av något. Avståndet mellan spårgrupperna är meterlångt och framtassarna har inte längre satts i bredvid varandra.

Jaha, mycket riktigt, något hundratal meter längre bort löper ett rävspår intill harens. Även räven har haft bråttom, men ytterligare ett par hundra meter bort har Mickel tröttnat och i stället börjat krafsa efter möss i tuvorna.

Snart nog har Jösse återgått till den lugna takten igen. Spåret går i bukter, tills det än en gång passerar asparna, och så småningom har haren börjat skutta fram och åter, löpt i cirkel, hoppat långt åt sidan och åter börjat skutta fram och tillbaka i samma spår. Gryningen kommer och han bereder sig på att inta sin daglega. Alldeles säkert sitter Jösse i någon av buskarna i närheten och tittar på dig med sina runda, undrande ögon, såvida han inte föredrar att skutta undan.

Detta var litet spårning i snö under ideala förhållanden, men sådana är ju tyvärr långt ifrån alltid för handen. När snön legat länge genomkorsas marken av allehanda mer eller mindre färskas spår. Är det en av människor sällan trampad mark och har vädret varit sig likt de senaste fjorton dagarna, så kan det vara tämligen kinkigt att avvägöra vilket spår du bör följa. Då sätts din skarpsinnighet på svårt prov. Men svårigheter är till för att övervinnas. heter det. Se bara noga efter och tänk dig för! Ett gammalt spår blir alltid litet illa medfaret. Barr och skräp ramlar i det, andra djur trampar över det, vind och dropp från träden filar dess kanter o. s. v. Du lär dig snart konsten. Prova förresten med dina egna spår!

Men det är inte bara i snön du kan spåra och läsa i naturens äventyrsbok. Om inte alldeles lika bra, så går det dock vilken årstid som helst.

Ett djur kan nämligen inte uppehålla sig på ett ställe utan att på något sätt lämna spår efter sig. Mera tydliga ju större djuret är. Älgens stora klövar kan ganska bra följas även på barmark. Skulle de försvinna plötsligt, så går man i en stor ring, alldeles som den jakthund vilken tappat spåret. Snart nog hittar man klövarna i en i tjänligare mark. Men det skall villigt erkännas att du beträffande övriga djur ställs inför kanske alltför svåra uppgifter, som fordrar flera års erfarenhet och intimt umgänge med naturen.

Exkrementerna spelar emellertid en mycket stor roll när man på barmark spårar djuren. Därför skall jag tala litet om dessa, fast saken kanske synes dig litet — ska vi säga — märklig. Men för den durkdrivne "spårhunden" får ingenting i naturen vara främmande. Alltså: Älgtjurens är en sorts stora bollar, liknande hästens, kons mindre och avlånga, ungdjurens och kalvarnas också avlånga fast ännu mindre. Rådjurens är till formen lika men naturligtvis mindre i proportion till dessa djurs ringa storlek. Sedan övergår vi omärkligt till trevligare saker.

På höstarna börjar hjortdjurens parning, då hannarna slåss och bölar. Till denna väldiga turnering måste hornen fejas. Den sommarhud som de sedan vårömsningen varit beklädda med tas bort, vilket sker genom att djuret skrapar hornen mot träd och grenar. Detta sätter naturligtvis spår

efter sig. Dels i form av hårklädda skinnslamsor och dels i form av avskrapad bark, helt och hållet förstörda ungträd o. s. v.

I detta sammanhang skall jag passa på att tala om en annan sak angående älgen. Du kanske aldrig har sett en älg i naturen, men vill förstas gärna se en. Gå då strax före gryningen eller skymningen till en havreåker eller ännu hellre till ett kärr där det växer näckrosor, vilkas rötter är kalasmat för älgen. Se efter hur vinden blåser och fatta sedan posto så att djuren inte kan få vittring av dig. Sitt någon timme eller så, tyst som en rått. Snart nog kommer skogarnas konung fram och tar för sig.

Men det var tecken och spår vi skulle tala om. Du hittar dem massvis bara du har ögonen öppna. På våren när snön gått av och du går över ängen står gräset — eller ligger — hoptorvat och snott i riktiga stigar och tunnlar. Det har sorkarna gjort under vintern. De ligger nämligen inte i ide som många tror. De lever sitt liv under snötäcket och visar sig endast ytterst sällan därovan. Och när detta sker blir det bara en färd på ett par meter högst.

Du har väl sett hur spinnarlarverna kan väva in hela träd i sina garn, ekvecklaren viker samman ekarnas blad och hur olika skalbaggs larver gör riktiga gångar under trädens bark.

Under ett träd hittar du små bollar av fjäder, benrester och hår, så vet du strax att någon rovfågel suttit där och smält maten. Bollarna är litet olika hos skilda fåglar, men består de till största delen av fjäder, kan du gissa på höken, medan ugglan sannolikt är den skyldige om håret överväger. Alla rovfåglar brukar nämligen stöta upp osmältbara saker efter slutad måltid.

Hittar du en massa fjäder och ett avätet fågelskelett, så tyder detta på att antingen fågel eller rovdjur varit framme. Vanligen kan man efter noggrann undersökning av marken däromkring ganska säkert avgöra huruvida det rör sig om mård, räv, hök eller uv. Att i detalj redogöra för detta blir här för omständigt. Men är köttet liksom slitet från benen och skelettet helt har en fågel varit framme. Hök, falk eller ugglor. Är köttet däremot mera jämnt avnagt och skelettet krossat, så har ett däggdjur kalasat på rovet, t. ex. räven, lodjuret eller mården.

Ja, gå nu ut och försök i skog och mark. Undersök till att börja med ett helt litet område, några kvadratmeter bara. Det lär dig skärpa uppmärksamheten, och alltid finns där något som sätter märke efter sin framfart. Myror t. ex. Sedan kan du utsträcka färderna litet längre efterhand som säkerheten växer. Kom bara ihåg att ingenting är för betydelselöst, och så framför allt: beväpna dig med tålmod.

VITA

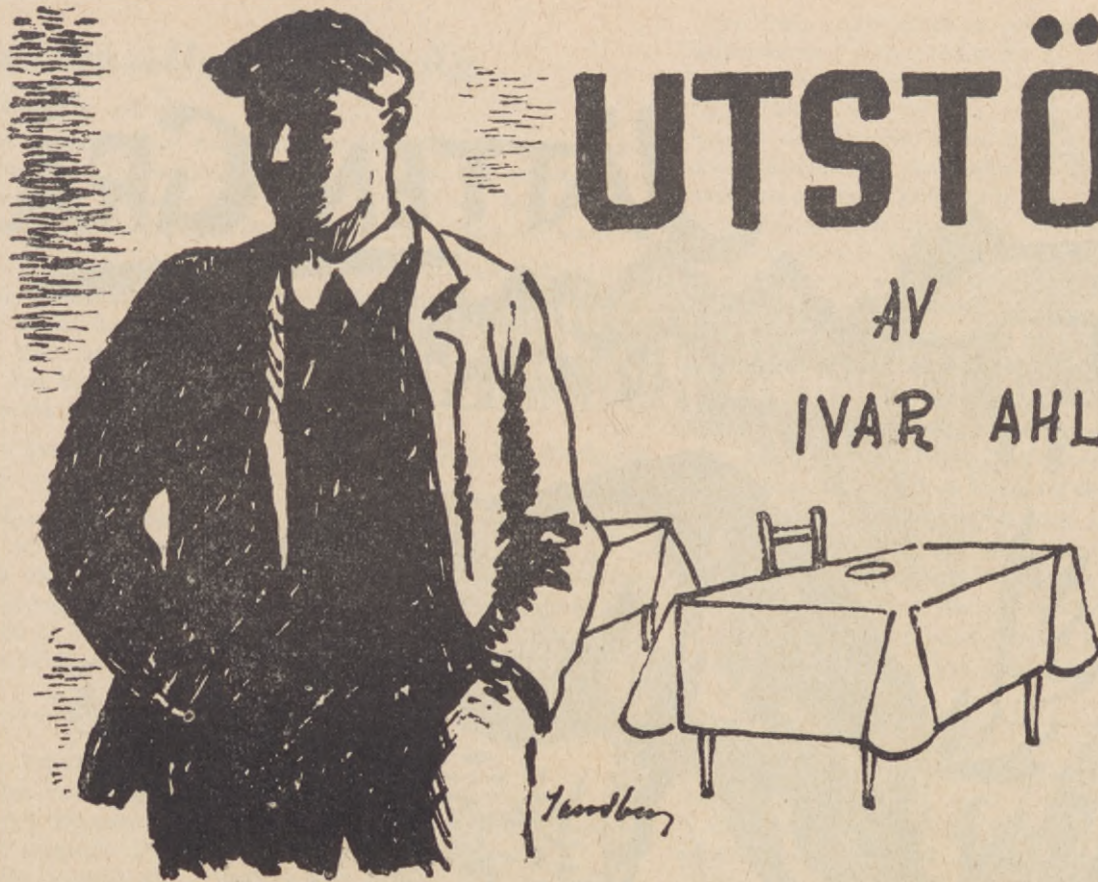
Läkerol

(Bröst-Bonbons)

innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar à 35 öre oms. o. varusk. inb.

UTSTÖTT

AV
IVAR AHLSTEDT

Jag är en man utan slips.

När jag kommer in i restaurangvestibulen fångas jag av rockvaktmästarens blick. Först ser han oändligt sorgsen ut. Han harklar sig, rodnar och bär sig konstigt åt.

— Mår ni illa? frågar jag beklagande.

— Hm, säger han, min herre har . . . hm . . . råkat glömma sin slips. Ett beklagligt misstag förvisso. Kan hända vem som helst.

— Inte alls, säger jag. Så ligger det inte till. Jag har inte glömt min slips. Saken är helt enkelt den att jag inte använder någon sådan. Den irriterar mig, jag har svårt att känna mig ledig och obesvärad. J a g t y c k e r i n t e o m s l i p s !

Svårmodet och det sorgsna beklagandet i rockvaktmästarens ögon ger vika för en indignerad och smått föraktfull blick. Han rätar på sig i all sin mäktighet, det stramar kring hans mun, rösten är kall, hård och obeveklig när han påpekar att jag ser trött ut och behöver gå hem och lägga mig.

Om jag av en tillfällighet skulle lyckas krångla mig förbi rockvaktmästaren och sätta mig vid ett bord inne i restaurangen får jag inom kort ett besök av hovmästaren. Hans utveckling från den harklande, hostande, rodnande, medlidsamma människan följer samma schema som rockvaktmästarens. Vid mycket enstaka tillfällen har det dröjt ända till andra snapsen innan någon av gästerna gjort hovmästaren uppmärksam på att det sitter en man utan slips i lokalen och en nota läggs framför mig med uppmaning att betala genast och utan knot.

Jag är en utstött varelse, en samhällsfiende, en upprorsmakare, en man utan hemortsrätt i en välordnad och slipsägande medborgargrupp.

När jag går på gatan dras poliskonstaplarnas uppmärksamhet mot min person. Det tisslas och tisslas i gathörnen. Äldre välklädda herrar vänder sig om och slänger hotfulla blickar efter mig. Gamla gummor viker åt sidan och spottar tre gånger i alla väderstrecken när jag slinker förbi. Småpoj-karna fräcknar till och skriker från andra sidan gatan:

— Han har ingen slips, ingen slips, ingen slips!

Häromdagen mötte jag skattmasen i trappan när jag var på väg ut. Han såg mer än vanligt energisk ut och jag förstod att han var på väg till mig. När han fick syn på mig spred sig ett diaboliskt leende över hans ansikte och han gjorde sig beredd att gå till attack. Då fick han plötsligt syn på den del av halsen där slipsen skulle ha suttit. Han fixerade denna punkt länge, ögonen blev glasartade, mungiporna föll och han blev förkrossad. Här finns ingenting att hämta, stod det skrivet på hans panna. Utan ett ord vände han slutligen klack och försvann.

Jag har fått ett hotelsebrev från en gammal dam två trappor upp. Det var visserligen anonymt men jag kände igen stilen från ett returnerat brev som blivit nedkastat i min brevlåda. Hon beskyllde mig för att vara Hitlers efterträdare som antikrist. Genom att bekosta inköpet av en slips erbjöd hon sig att rädda min själs salighet.

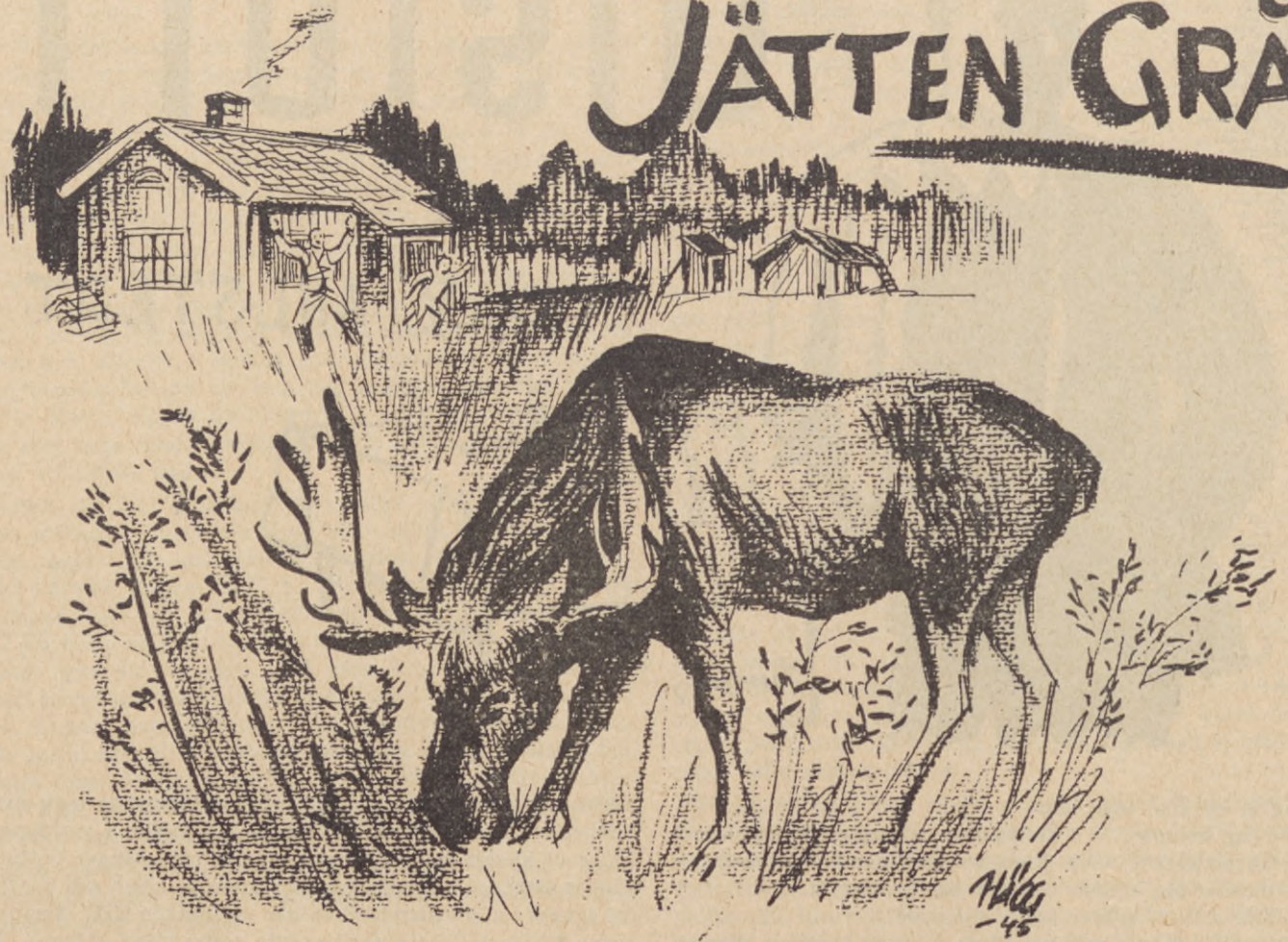
Häromdagen lindade jag en scarf om halsen, uppsökte min hyresvärd och betalade hyran i förskott för två år framåt. Jag vill inte riskera att bli utan bostad.

Jag är en utstött människa, en simpel varelse, en ungdomens förförare, en asocial figur, en ordningsstörare. Till och med hundarnas ögon lyser av förakt efter mig där jag går.

Jag är en man utan slips!

JÄTTEN GRÅ

Står man en solskensdag uppe på en av de mäktiga åsar, som likt jättevågor rulla emot en där uppe i järnbärrarland, så får man det bestämda intrycket, att landet nedanför ens fötter är öde och tomt. Så långt ögat når ser man endast skog. Den fyller dalarna med sin mörka grönska och klättrar uppför de rundkullriga åsarna. Här och där blänker en skogstjärn eller grånar en myr, där älgen sedan gammalt har sina stråkvägar.

Men så stiger plötsligt en lätt, blå rök mot den molnfria himlen. Det vittnar om, att det finns människor i detta väldiga skogshav. Det är små boställen med magra tegar och det är lång obanad väg till närmaste granne.

Det råder tystnad och frid här uppe i skogslandet. Det är ett idealland för den, som vill fly bort från storstadbullret och söka bot för trasiga nerver. Det hade förunnats mig att för ett par veckor söka återställelse i detta underbara fridsland. Här var så tyst att jag kunde höra den lilla skogsmusen prassla i gräset och vingsuset av en fågel som lyfte.

Det led mot skördetid och på de små åkerlapparna guldade havren och kornet. Skymningen kom vid niotiden och sänkte sig mjuk och sammetslen över bygden. Och tystnaden rådde.

En kväll, när jag satt på farstubron och såg på, hur den mjuka skymningen nalkades från öster, spratt jag till vid

ett förfärligt oväsen. Det kom från grannens gård, som låg ett par hundra meter ned i dalslutningen. Man slog på bleckburkar och kastrullock och jag hörde Bergmans grova röst. Han hojtade som en besatt.

Vad kunde ha farit i mina annars så fridsamma och tysta grannar? Kunde det vara möjligt att min upplyste och vetgirige granne ännu levde kvar i gångna tiders seder och bruk, som föreskrev att man skulle driva bort trollen från gården genom att föra oväsen vid den tid, då trollen just vaknade och begåvo sig ut på jakt? Det var väl knappast troligt. Men egendomligt verkade det i alla fall.

När oväsandet upprepades även kvällen därpå, bestämde jag mig för att gå ner till grannens och ta reda på, vad man hade för sig.

Nästa kväll var jag nere hos grannens i god tid. När jag kom satt familjen till bords vid kvällsgröten. Det var Bergman själv och hans hustru, gammalmoder och så pojken, som var en liten kraftig, solbrun och linhårig tolvåring.

Jag fick sitta ner och smaka på gröten och enligt gammal god sed sade jag ingenting om avsikten med mitt besök, så länge vi sutto till bords.

Just som vi sutto där i lugn och ro, reste sig Bergman, pekade med ett darrande finger, tittade ut genom köksfönstret och sade med skälvande röst:

Fullkomlighetens väg

(Forts. fr. sid. 16)

stod att han ju inte kunde veta, att det var mer än en veckas matpengar. Tanken avskräckte henne, men hon mindes också uttrycket i Gunnars ansikte, då han talat om boken. I det-samma gick innehavaren förbi, såg hennes tvekan och stannade.

— Vad gäller det? frågade han expediten, som förläget svarade att damen tyckte boken var för dyr. Mannen tittade på det tjocka bandet, sedan på den slitna, svarta gestalten med det bleka ansiktet och litet ängsliga ögonen. — Varför vill ni ha den här? frågade han förvånat. Hon vred förläget på sig men svarade sedan.

— Det är min pojke, som talat om den. Han har födelsedag och . . .

Mannen log plötsligt. — Han kanske skall bli upptäcktsresande, va? Nå, vi får väl göra ett födelsedagspris på den då. — Han nämnde en summa, som var fjärdedelen så stor som den ursprungliga, och gick vidare med en nick. Och expediten hade slagit in boken i ett fint paket, så behöves ni inte alls ta upp det, förrän ni ger honom den, hade han sagt.

Fru Berg tyckte alltid att det var så förunderligt, hur snälla människorna i själva verket voro.

Nu skulle hon baka. Det var inte omöjligt, att Gunnar hade någon kamrat med sig hem, och han skulle inte behöva skämmas för undfågningen, tänkte hon, medan hon kavlade ut kugar och toppbullar. Ja, det skulle bli riktigt roligt, om han hade några pojkar med. Kaffe hade hon köpt, extrafint kaffe, så att frun i hökarboden måst fråga, vad hon skulle ha för fest. Och stolt hade hon berättat om Gunnars födelsedag. Då hade frun absolut velat ge henne kaffet till skänks, men det gick ju inte an, fast visst var det roligt att höra, att frun tyckte Gunnar var en så rar pojke. Men hon kom inte undan med mindre än att frun själv stod för mellanskillnaden mot det vanliga.

Hon arbetade raskt undan, hon ville vara utvilad, då Gunnar kom hem, och hon hade beslutat sig att lägga sig en stund och vila, sedan allt var färdigt. Det hände inte så ofta, men i dag tyckte hon att hon kunde unna sig det.

Det kändes riktigt skönt att räta på ryggen efter den sista plåten. På diskbänken såg det ut som den värsta finbagardisk, vackra, ljusgula bullar och knapriga kakor. Nej, han skulle inte behöva skämmas för sitt födelsedagskalas.

Medan hon låg och vilade, tänkte hon på, hur rikt välsignat hennes liv egentligen var. Inte många hade det så bra som

men Jätten Grå var som uppslukad av jorden. Han fanns helt enkelt inte.

Utvakad och trött kom Bergman hem från skogen utan något byte. Han gjorde ren sin fina älgstudsare och ställde undan den, ty nu skulle det dröja länge, innan han skulle få någon användning för den.

Så gick han ut för att inspektera sina ägor. När han gick över myrängen, såg han att dörren till myrladan stod öppen. Det vore väl bäst att stänga den.

Just som han skulle skjuta till dörren, kom något stort, grått och ludet utfarande ur ladan. Bergman blev så överraskad, att han satte sig på backen. Det stora ludna var ingen mer och ingen mindre än älgturen Jätten Grå, som stått där inne under jakttiden och mumsat myrhö, allt medan Bergman letade efter honom i skogen. Var inte det en klok älg så säg!

Bergman fick emellertid fatt i sin ärkefiende till slut, och det var egentligen en ganska sorglig historia.

Några veckor efteråt slog det plötsligt till och blev gnistrande kallt.

En morgon såg Bergman från sitt fönster, att det var något på tok nere på tjärnen. Han skyndade sig ner och såg, att isen var uppbruten i en lång räna. Uppe på land såg han spåren av väldiga klövar och de voro fyllda av blod. I ett snår hittade han Jätten Grå, som låg och flämtade i dödsplågor. Saken var klar: Älgen hade gått ner sig på den tunna isen, och när han arbetat för att komma på fast mark igen, hade han skurit sönder sig på de vassa iskanterna. Ena bakhoven hade han släpat efter sig. Hälsenan var avskuren.

Bergman gjorde vad varje kristen skulle ha gjort. Han sprang hem efter bössan och gav älgen dödsskottet och befriade honom från allt lidande.

När Bergman berättade historien för mig, sade han:

— Ja, nog var han en buse, medan han levde. Men fet och mör i köttet var han, när han kom i grytan. Så han var bra på sitt sätt.

— Titta! Där är han igen!

Och nu blev det ett förfärligt oväsen. Alla reste sig från bordet. Bergman tog en bleckburk och ett vedträ och sprang ut i flygande fläng och efter följde alla de andra.

Och orsaken till upphetsningen? Jo, mitt ute i havreåkern stod en älgdjur, en av de största och grannaste jag någonsin sett. Han mumsade havre i lugn och ro och slängde då och då en överlägsen blick på de annalkande. Bergman slog på bleckburken och hojtade så att han blev eldröd i synen. Pojken slog på ett kastrullock och gammalmoran viftade med förklädet och skrek:

— Schas på dej din fuling!

När älgen tyckte, att herrskapet blev för närgångna, vände han, och med några väldiga kliv flöt han över gärdesgården och försvann i skogen.

Bergman torkade svetten ur pannan och sade:

— Vänta bara tills det blir lovlig tid, så ska jag nog knäppa honom.

— Hoho, sade gammelmor, den älgen tar du aldrig. Det är jätten Grå. Jag känner igen honom. När det blir lovlig tid, försvinner han. Och så kommer han tillbaka nästa år och äter upp havren din.

— Ja, nog är det märkvärdigt, sade Bergman. Det ser ut som om den där fulingen begrep sej på både almanacka och jaktstadga, för man ser honom varenda dag stryka kring knutarna här, men så fort det blir jakttid, så försvinner han och det är lögn att kunna få tag i honom.

— Du får skaffa dej en hund, sade jag.

— Hjälper inte! Förresten har jag lika bra väderkorn som en hund, menade Bergman.

Och otroligt var det inte, ty någon säkrare skogskarlar har då jag aldrig sett.

Jag fick inte stanna och vara med om älgjakten, men en bra tid efteråt fick jag höra berättas om Bergmans nappatag med Jätten Grå. Så här gick det till:

När jakttiden kom låg Bergman i skogen natt och dag. Han snodde omkring som den mest durkdrivne spårhund,

hon. Gud hade verkligen givit lycka åt hennes verk. Det var skönt att ligga och dåsa. Tänk att Gunnar var tio år! Nu skulle det inte dröja så länge, innan hon kunde skönja en väg för honom. Hon hoppades att den skulle leda till gott, ja förresten trodde hon det alldeles säkert. Hon slumrade in och vaknade inte förrän väckarklockan ringde. Ett ögonblick var hon förvirrad över att det var ljus i rummet, sedan mindes hon med ens och skyndade sig ut i köket för att laga i ordning middagen. På bordet inne i rummet dukade hon kaffet med alla kaffaten rågade, kostymen hängde över en stol och på den låg paketen med boken och sandalerna. Vid hans kopp stod en stor påse karameller. Innan hon gick uti köket och stängde dörren kastade hon en blick över det hela och fann det ganska gott. Hon skulle gärna velat ha en blomma också, men de voro så dyra så här års att hon avstått. Säkert skulle han inte ta illa upp.

Gunnar rusade in genom dörren med andan i halsen, skolböckerna svängande i en rem och ögonen lysande av upphetsning och förväntan. — Hardenäran, sade hon leende, innan han fått tid att säga något. Han sprang fram och slog armarna om halsen på henne, hoppande av iver. — Mamma, mamma, vet du tanten i boden gav mig en hel påse äpplen. — Han tog fram handen, som han hållit bakom ryggen, och visade. Hon log. — Du tackade väl fint? — Det var mera ett konstaterande än en fråga och han nickade jakande.

Det hade varit en härlig kväll. De sutto och pratade med varandra som vanligt, medan han läste läxorna, och plötsligt hade han frågat:

— Hör du, mamma, vad tycker du jag skall bli?

— Jag vet inte, Gunnar, svarade hon. — Men du blir väl en bra karl, hoppas jag.

— Javisst, men vad vill du att jag skall bli.

Hon funderade en stund. Det var ganska brydsamt. Hon tänkte på pengarna, som funnos sparade. Kanske det var meningen? Långsamt sade hon:

— Om du ville bli präst, skulle jag nog bli glad.

Ett ögonblick rynkade han pannan, sedan klarnade ansiktet och han svarade glatt: — Javisst, då blir jag präst.

Och då han satt i sin säng och läste aftonbönen försökte han få den att låta så prästerlig som möjligt. Men hon vände sig om för att han inte skulle se tårarna i hennes ögon. Hon kände, att mera än så skulle hon aldrig höra av honom i det kallet.

Det var alldeles stilla i kyrkan, då han tystnade. Han hade alldeles glömt bort, att han stod i en predikstol, och dessa som lyssnade hade glömt vem han var, bara suttit fångade som han själv i berättelsen.

Så log han litet vemodigt, innan han fortsatte, rösten var stilla och mild.

— Jag minns än den dagen hon dog. Hon var så nöjd och så lycklig. Den tiden låg jag vid universitetet och läste, och jag hade känt mig så stor i allt mitt vetande. Men inför hennes blick var jag åter ett barn, som sökte ett stöd. Ty jag förstod, att hon hade funnit fullkomlighetens väg och följt den. Lyckan hade varit med henne och i hennes verk hade godheten och tron bott. Och jag visste, att hennes ödmjukhet var den stoltaste i världen, därför att den byggde på vissheten om livet och på självklarheten att bära fram det som en gåva åt alla människor.

Solen hade vandrat ett stycke över himmelen och lyst in på honom där han stod, ensam men ändå så nära dem som sutto nedanför honom. Som i en dröm hörde de honom

läsa Lovad vare Gud, de kyrkliga kungörelserna och hebreerbrevets välönskan över församlingen. Altartjänsten bars av samma röst, som nyss gripit dem och fört dem nära ett kristet människoöde, och utgångspsalmen lät som en apoteos över det.

Gunnar Berg stod i sakristian och tog av sig kappan, då kyrkvärden kom efter honom. Det syntes, att han var generad och Gunnar undrade om han blivit stött över att provpredikanten vågat tala om sin egen mor. Han kom fram och sträckte ut handen, Gunnar tog den och tryckte den hårt.

— Pastorn ska ha tack, sade kyrkvärden, han svalde litet på orden och bondetungan i dem gick inte att ta miste på. — Och det är nog fler än jag som ville tacka, om det bar så till.

Gunnar svarade inte genast, gjorde sig först i ordning och gick före ut på kyrkogården. Här och var stodo ännu människor kvar, de hälsade vördnadsfullt, då han gick förbi dem, han tyckte det var orätt att se ödmjukheten hos de gamla och nickade vänligt åt dem. De gingo långsamt in mot byn.

— Det är en vacker bygd, sade Gunnar och såg sig omkring. — Och bördiga åkrar? — Det låg en fråga i tonen men också ett skämt.

Kyrkvärden harklade sig.

— Om pastorn sår som i dag, lär de bli bördiga, sade han.

Gunnar såg hastigt på honom.

— Jag menar, vi väljer nog pastorn, kom det långsamt. — Den som kan tala på det viset om sin mor, han har mera gemensamt med oss än vi trodde. — Det blev en paus. — Vi får väl se till att det blev som hon trodde.

Gunnar Berg sänkte huvudet. Han kände en klump i halsen och det var svårt att pressa fram orden.

— Jag vill, att ni ska förstå, att det inte alls var den predikan jag tänkte hålla, sade han. Jag tänkte inte alls på att jag predikade på prov, och kanske jag aldrig kommer att kunna tala så mer. Det var bara det, att jag insåg att mor verkligen gått på fullkomlighetens väg . . .

Kyrkvärden nickade. — Det var inte de vackra orden, pastorn. Dem kan vi nog få på annat håll. Det var sinnelaget jag tänkte på. Vi är sträva och tunga häruppe, säger man, men vi vet också när malmen klingar sanning.

Gunnar såg sig omkring. Det fanns något så ljusst och vänligt hos själva naturen. Mor skulle tyckt om den, tänkte han. Hon såg alltid det som var ljusst och gott. Ty över fullkomlighetens väg lyser alltid det ljuset.

BERGSHUD

sätter

STOPP

för skoslitning!

Begär därför

»BERGSHUD»

nästa gång

Ni halvsular

skorna!

Tillverkas av:

AB. WILH. GRÖNVALLS LÅDERFABRIK

ANGELHOLM

Hur de började...

X.

PER HENRIK LING

Per Henrik Ling var i likhet med så många av den svenska kulturens märkesmän utgången från en prästsläkt. Denna i sin tur stammade från en kärnsund gammal bondesläkt som tagit sitt namn efter hemsocknen, Linneryd i Småland. Per Henrik var yngste sonen till kyrkoherden Lars Peter Ling i Ljunga och föddes den 15 november 1776.

Per Henrik gick i skola i Växjö och om denna skoltid vet man föga mer än att han en söndagsmorgon slog ut fönster-rutorna i rektors bostad. Straffet för detta blev relegering, men det beslöts att Ling skulle få kvarstanna vid läroverket om han underkastade sig offentlig aga. På natten rymde han emellertid från Växjö och begav sig till fots mot hemsocknen.

Vid denna tid var Ling redan både fader- och moderlös, men hans styvfar, fil. d.r. Sven Pettersson var kyrkoherde Lings efterträdare i ämbetet, och hos honom vistades nu den unge Per Henrik några månader.

Vid sjutton års ålder fick han avgångsbetyg från läroverket i Växjö och inskrevs då vid akademien i Lund, där han studerade två terminer. Tre år senare finna vi honom som extra ordinarie i Stockholms stads revisionskontor. Vid sidan av denna befattning, som avlönades tämligen magert, gav han språklektioner och studerade även själv. Men Ling trivdes inte i Stockholm, varom han flera gånger skrev till styvfadern. Umgångestonen i det dåtida Stockholm och det enformiga livet som stadstjänsteman passade säkert inte för hans eldiga, trotsiga kynne.

Sommaren 1799 kom han till Köpenhamn där han stannade i fem år. En av hans närmaste vänner från den tiden har karakteriserat Ling, den tredubbla mästaren i fäktning, gymnastik och skaldekonst, som en ytterst impulsiv natur: "Hans häftighet och rörliga känsloliv kom lätt till utbrott. Han var lika lätt att bringa till gråt som till skratt, stolthet såväl som ömtålighet förefanns hos honom i tämligen hög grad." Som ett bevis på hans oböjliga sinne berättas från hans ungdom, att han en gång, ledsen och trött att leva, en kall vinterdag i sträng köld mycket tunt klädd och med naket bröst gått en halv mil i sakta mak mot vinden för att därigenom ådraga sig en lunginflammation och få dö, men att endast en förkylning blivit följden.

Ling var en diktarnatur. Redan under skolåren skrev han poesi, i Stockholm sysslade han med gymnastiskt författar-

skap och i Köpenhamn besökte han flitigt det kungliga biblioteket.

Två omständigheter skulle dock bli av särskild betydelse för hans framtida bana: besöken i Franz Nachtegalls privata gymnastiska institut och fäktlektionerna hos de båda franska emigranterna chevalier de Montrichard och monsieur Beurrier. Fäktlektionerna satte honom senare i stånd att återvända till fäderneslandet och förskaffa sig en utkomst.

I september 1804 tillträdde Ling en anställning som fäkthemästare vid akademien i Lund. Dessutom undervisade han i levande språk. Nio år senare blev Ling fäkthemästare vid Karlbergs krigsskola och fick samtidigt tillstånd att öppna en gymnastisk utbildningsanstalt i Stockholm. De första tjugua åren efter denna tidpunkt präglades av rastlöst nästan övermänskligt arbete för gymnastik, skaldekonst och — ej minst — för dagligt bröd. Utom verksamheten på Karlberg och Centralinstitutet arbetade Ling under stora svårigheter för att få sitt kroppsövningssystem infört i armén.

Det var inte litet Ling hade att kämpa emot. Man talade med förakt om "Lingen och hans konster". Hela läkarkåren var hans motståndare, tidningarna belackade honom, han fick heta fantast, lindansare och galning. Men själv skrattade han åt alltsammans och sade att han ämnade gå sin väg fram ändå.

Men Ling fick också röna framgång som då han 1831 invaldes i Svenska läkaresällskapet. För sina litterära förtjänster blev han kallad till en av de aderton i Svenska akademien. Och hos de unga hade han hela tiden de mest hängivna anhängare.

från FÖRBUNDSARBETET

KRONOBERGS LÄNS KONVALESCENT- FÖRENING

hade söndagen den 26 aug. kamratmöte på sanatoriet Lugnet och i anledning därav en ovanligt stor invasion av gäster.

Då mötesförhandlingarna öppnades av föreningens ordf., hr G. Björkander, hade ett stort antal medlemmar bänkat sig i möteslokalen. Hr Björkander uttryckte också i sitt hälsningsanförande sin och styrelsens glädje över att så många hade hörsammat kallelsen, trots i flera fall långa och besvärliga resor. Med anledning av, att detta var föreningens första allmänna möte efter dess bildande, gav ordf. en kort resumé över konvalescentföreningens tillkomst samt redogjorde för de arbetsuppgifter, den närmast har att ta itu med.

Styrelsens förslag till stadgar för föreningen framlades och antogs enhälligt av mötet. Stadgarna träda omedelbart i kraft.

Därefter redogjordes för de nya bestämmelser, som nu utfärdats angående statsbidrag för ambulatorisk kvävgasbehandling samt resor för erhållande av sådan behandling. Enligt Svensk författningssamling nr 332, 1945, utgår från och med den 1 juli 1945 statsbidrag till obemedlade och mindre bemedlade personer med två tredjedelar av kostnaden för behandlingen samt med hela kostnaden för resa till och från anstalt, där behandlingen meddelas. Ansökan om statsbidrag skall göras hos landstingets sjukvårdsberedning. Då emellertid landstinget först måste ta ställning till saken, kan ansökan inlämnas först senare i höst, sedan också de erforderliga ansökningshandlingarna blivit tryckta. Bidraget utgår dock retroaktivt från den 1 juli i år. Närmare upplysningar om de nya bestämmelserna lämnas gärna av konvalescentföreningens styrelse.

En rapport lämnades av föreningens representant vid De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte i juli månad.

Frågan om julinsamlingarna diskuterades. Enligt bestämmelser, vilka utfärdats av Medicinalstyrelsen, får nu endast en insamling till förmån för lungsjuka förekomma inom varje landstingsområde. Med anledning av detta beslutade mötet att föreningen skall inleda förhandlingar med patientföreningar och läkare vid sanatoriet och Växjö stads vårdhem om organiserandet av insamlingarna.

En diskussion om föreningens kommande verksamhet följde därefter.

Fr. Majken Fransson ansåg, att föreningen borde arbeta för att få till stånd en ändring i de nu utfärdade bestämmelserna om statsbidrag för ambulatorisk kvävgasbehandling, då den nya socialvårdslagen skall utarbetas. Talaren ansåg, att alla sjuka borde komma i åtnjutande av bidrag, detta för att undvika orättvis behandling av en del sökande. Mötet

beslutades att tillskriva De Lungsjukas Riksförbund och begära att förbundet gör framställningar hos vederbörande myndigheter för att försöka få en ändring av bestämmelserna till stånd.

Ordf. meddelade, att Kronobergs län ligger ganska lågt ner i försäljningsstatistiken över de lungsjukas tidskrift Status. Han riktade en vädjan till föreningens medlemmar att hjälpa till att sprida tidskriften, vilket resulterade i att flera åtog sig försäljning av ett antal exemplar.

En av föreningens uppgifter är ju, att i möjligaste mån bistå sina medlemmar då de råkar i svårigheter på grund av sin sjukdom. Styrelsen uppmanade medlemmarna att utan tvekan vända sig till dem, då de behöva hjälp eller upplysningar av något slag. Styrelsen kommer att göra vad som står i deras makt för att bringa hjälp och åstadkomma en rättvis behandling av de lungsjuka.

Till sist riktade ordföranden ett tack till sanatoriets ledning för att denna så välvilligt ställt lokal till förfogande för kamratmötet.

Efter mötesförhandlingarna vidtog ett samkväm, vilket inleddes med kaffeservering i matsalen. Så kom ett mycket uppskattat inslag i programmet.

Hr Henning Hult, Harald Helligren, Olle Thornell och Eric Nordenberg från Växjö framförde på sitt trevliga och medryckande sätt ett cabaréprogram, vilket belönades med kraftiga applåder, vilka också voro synnerligen välförtjänta.

Därmed var konvalescentföreningens kamratmöte avslutat. Deltagarna tog farväl av sina kamrater på sanatoriet och vände åter till sina respektive hemorter, synbarligen belåtna med sin dag och glada över att ha fått återknyta förbindelsen med kamrater från sanatorietiden.

— ★ —

Besök på Steneby (Forts. fr. sid. 5)

Erland Borglund har nämligen — skriver Gerda Boethius i tidskriften "Hemslöjden" — just haft den stora entusiasm och starka tro som behövs för att genomföra storverk. Han kom till Steneby som ung folkskollärare 1919 och brann av iver att ej blott ge undervisning i vanlig mening för skolbarnen, utan att följa sin högt värderade lärare, seminarie- rektor Westlings, råd att också taga hand om de sysslösa ungdomarna i övergångsåldern genom att göra studiecirklar och sätta igång arbete för gemensamma mål. Han och ett par andra entusiaster gingo på en av Carl Malmstens slöjdcourser och grepos av dennes patos. Driven av insikten om slöjdens stora pedagogiska värde vid barns och ungdoms skolning började Borglund ordna studiecirklar i slöjd i hemtrakten och gav sig även ut som apostel till landets olika bygder. För 15 år sedan kunde en av hans drömmar förverkligas i det att Steneby hemslöjdsförening blev till. Från en ringa början har han så lyckats att bygga upp en stor institution, ett slags hemslöjdens folkhögskola, där nu många årskurser fått sin utbildning och där arbetare på området från landets alla delar och även från främmande länder studerat och lärt.

En av de grundläggande tankarna i Stenebys verksamhet är att dilettantismen ej får ha något rum. Steneby har därför ordnade yrkesskolor, där eleverna i vanlig ordning gå ut med mästarebrevet i fickan. Men samtidigt är det platsen för hemslöjdsutbildning i olika fack, för kurser på skilda om-

FÖRSUMMA EJ

att i tid beställa

Status
RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JULNUMMER

I ÅR BÄTTRE ÄN NÅGONSINI
LANDETS I SITT SLAG FÖRNÄMSTA JULTIDNING

FÖRNÄMLIGA MEDARBETARE:

STEN BERGMAN

BJÖRN HODELL

EIGIL SCHWAB

HANS BOTWID

ELLEN RYDELIUS

IVAR THOR THUNBERG

NILS FERLIN

GUSTAV SANDGREN

ALBERT VIKSTEN m. fl.

Intressant pristävlan av Gösta Knutsson:

TIO PLATSER — TIO FÖRFATTARE

JULKORSORD ● SCHACKPRISTÄVLAN ● SAMMANLAGT 225 KR. I PRIS

STATUS' OKYNNESENKÄT:

Vilken är den största dumhet Ni gjort?

Besvaras av ett 50-tal kända personer, vetenskapsmän, ämbetsmän, författare, publicister, skådespelare m. fl.

VÅRA OMBUD UPPTAGA BESTÄLLNINGEN.

PRIS ENDAST KR. 1:50.

Prenumerationspris på Status för helt år kr. 6:—. Insänd detta belopp på postgirokonto 95 00 11 så är prenumerationen verkställd.

råden, i de flesta fall nyskapande eller nydanande experiment.

Det har inom De Lungsjukas Riksförbund ofta diskuterats, vilka yrken som kunna anses vara mest lämpliga när det gäller att omskola lungsjuka. Vid årets förbundsmöte förelåg en motion med förslag om upprättande av en förteckning över för lungsjuka lämpliga yrken. Motionen hade avstyrkts av förbundsstyrelsen under motivering att det torde vara omöjligt att få till stånd en dylik generell förteckning; frågan borde bedömas från fall till fall. Motionen avslogs också.

Då man besöker Steneby blir man också ytterligare stärkt i den uppfattningen att man ej kan generalisera när det gäller de lungsjukas yrkesval. Rektor Borglund är av samma mening; man måste inte endast ta hänsyn till vederbö-

randes fysiska förutsättningar, frågan om föregående yrke, anlag och lust för ett speciellt nytt yrke har stor betydelse. Steneby erbjuder många omskolningsmöjligheter och i många fall har man här prövat sig fram genom att låta eleven arbeta inom olika fack tills man kunnat fastslå för vilket han eller hon bäst passar.

De norrbottningar, som nu genomgå omskolningskurser på Steneby ha också alla fått ägna sig åt yrken, som de trivs, ja, stortrivs med. Alla är belåtna och glada över att de av landstinget fått dessa goda möjligheter till yrkesutbildning. Det är ett initiativ av landstinget i Norrbottens län, som är värt en honnör och som borde efterföljas av andra landsting.

*

Vi visa å sid. 5 och följande sidor ett bildreportage från Steneby.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

RYSK FANTOMPRESTATION.

Vi ha alltid hållit Amerika som en nära nog oslagbar schacknation. Vid lagtävlingarna före kriget hemfördes världsmästerskapet tre gånger i följd av det amerikanska fyramannalaget. Visserligen voro redan då de ryska spelarna kända som mycket framstående, men de deltog ju aldrig i schackolympiaderna, och vi kunde således inte få något svar på frågan hur de skulle ha klarat sig mot t. ex. Amerika. Den första veckan i september i år kom svaret på detta intressanta spörsmål. Då utkämpades nämligen en dubbel radiolandskamp med 10-mannalag mellan Ryssland och U. S. A. Hela schackvärlden har slagits av häpnad inför det förbluffande resultatet: Ryssland segrade med 15 1/2—4 1/2! En hart när otrolig prestation, som kommer att länge och ingående diskuteras i fackkretsar.

För dagen publicera vi ett vinstparti av Rysslands obestridda mästare, Botvinnik, spelat vid mästerskapsturneringen i Moskva i juni i år. Botvinniks spel har något av en naturkraft över sig — han är otvivelaktigt världens starkaste spelare för närvarande.

DAMGAMBIT.

Lilienthal. Botvinnik.

1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	c7—c6
4. Sg1—f3	Sg8—f6
5. c4×d5	e6×d5
6. Lc1—g5	h7—h6
7. Lg5×f6	

Bättre 7. Lh4 eller Lf4.

7. — —	Dd8×f6
8. Dd1—b3	Lf8—d6
9. e2—e3	Sb8—d7
10. Lf1—d3	Dd8—e7
11. 0—0—0	Sd7—f6
12. Th1—e1	Lc8—e6
13. Dd1—c2	0—0—0!
14. Sf3—e5	Kc8—b8
15. f2—f4	

Försvagar bonden e3. 15. Sa4 kan spelas.

15. — —	c6—c5!
16. Kc1—b1	c5—c4
17. Ld3—f5	Le6×f5
18. Dc2×f5	Le7—b4!
19. Df5—c2	Td8—d6

20. Te1—e2	Lb4×c3
21. b2×c3	Sf6—e4
22. Kb1—a1	Td6—a6
23. Dc2—c1	Ta8—d8
24. Te2—c2	Td8—d6
25. Se5—g4	Td6—g6

Förhindrar Sf2.

26. h2—h3	h6—h5
27. Sg4—e5	Tg6—b6
28. Se5—f3	De7—a3!
29. Sf3—g5	

Eller 29. D×a3, T×a3. 30. Tdc1, Tbb3.

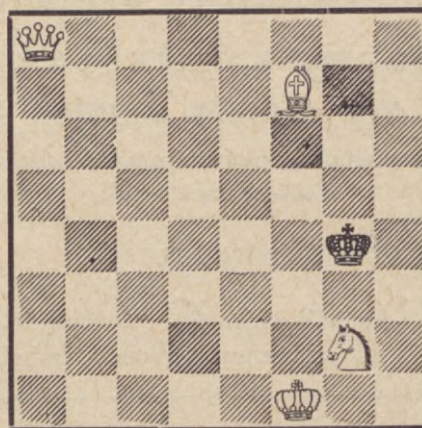
31. Sg5, S×c3. 32. S×f7, Se4 o. s. v.

29. — —	Se4×c3
30. Dc1×a3	Ta6×a3
31. Td1—c1	Sc3—b5
32. Sg5×f7	Ta3×c3
33. Sf7—e5	Kb8—c7
34. g2—g4	Sb5×d4
35. Tc2—d2	Sd4—e2
36. Tc1—e1	Se2—c3!

Uppgivet.

PROBLEM NR 115.

Av O. Blumenthal.

Matt i två drag.

Jag ska inte telefonera.

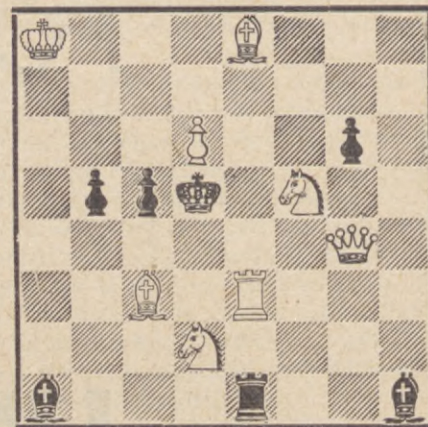
Det var kö utanför telefonhytten. I hytten stod en dam, som i en halvtimme bläddrat i katalogen. Slutligen tappade en herre tålmodet, gläntade på dörren och frågade hövligt:

— Kanske jag kan hjälpa damen? Ni tycks inte få tag i rätt nummer.

— Å, tack för vänligheten, men jag ska inte telefonera. Se det är nämligen så att min lille brorson ska döpas snart, och jag letar efter ett riktigt vackert förnamn åt honom.

PROBLEM NR 116.

Av H. F. Lane.

Matt i två drag.

Lösningar. Problem nr 113: 1. Se 3. Problem nr 114: 1. T f8.

— ★ —

Tuberkulosvården i England hotas av svår personalbrist

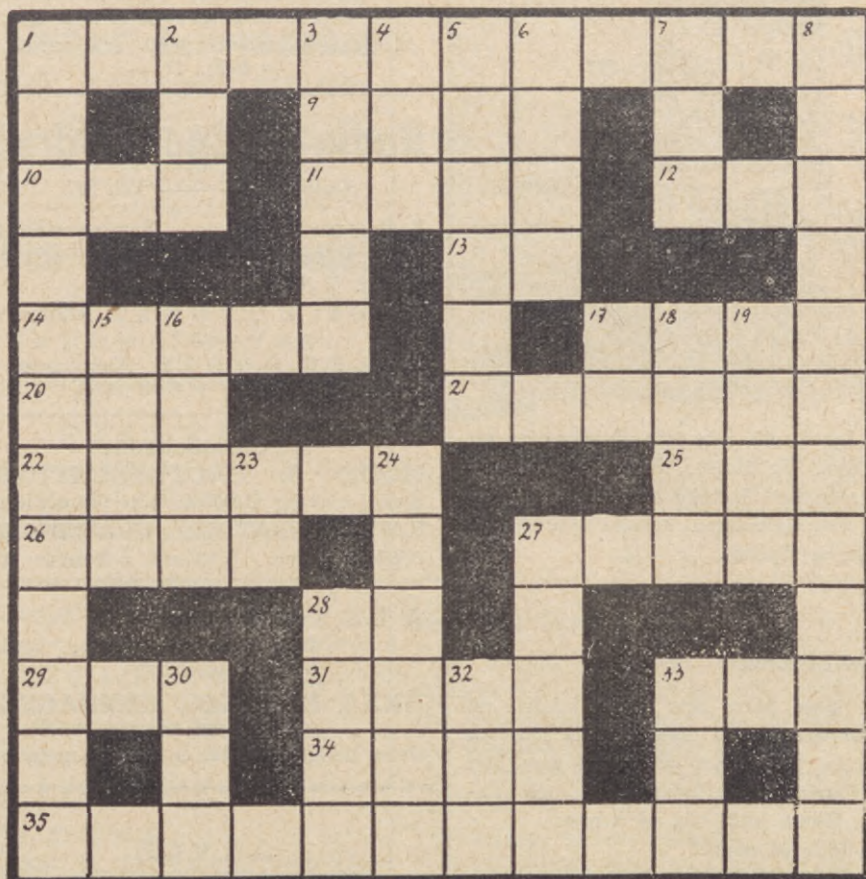
Daily Mails specialkorrespondent skriver: Ett fullkomligt sammanbrott hotar den engelska tuberkulosvården, på vilken regeringen och privata sjukhus nedlägger miljontals pund årligen, såvida icke nödvändig personal kan anskaffas med det snaraste för de sjukhus och sanatorier, som har hand om tuberkulösa.

Skärmbildsfotograferingen har avslöjat tusentals nya fall av begynnande tuberkulos under de sista två åren, och anslag står till förfogande för patienterna för profylaktisk behandling. Men i nästan alla landets sanatorier står sängarna tomma, emedan man saknar tillräckligt antal sköterskor och annan personal, och i en del fall står sjukhusen inför nödvändigheten att slå igen helt och hållet.

För att säkerställa nationens hälsa bedriver hälsovårdsministeriet en intensiv kampanj för att få kvinnorna att övervinna sin motvilja mot att utbilda sig till sjuksköterskor åt tuberkulösa. Problemet allvarliga karaktär framhålls av en av Storbritanniens främste läkare, dr H. P. Newsholme från Birmingham, vilken talar om "en verklig kris". Han beklagade att kvinnorna föredrog att arbeta i fabriker framför att utbilda sig till sjuksköterskor.

KORSORD Nr 10

WASABRÖD ger råg i ryggen!

VÅGRÄTA ORD:

1. Kommer någon våra fjäll för när, — och på sin vakt är Svithiods här. (12)
9. Europas äldsta stad. (4)
10. Har enligt Ibsen en livslängd av 20 år. (3)
11. Kan vara saltad. (4)
12. Studeras av den som ligger på rygg i gröngräset. (3)
13. Gudsbegrepp och vulgärt ord. (2)
14. Ink. (5)
17. Enligt astronomen Jeans är vårt planetsystem en — företeelse i universum. (4)
20. Kanske rallare kommer av? (3)
21. Vad är en chifferexpert? (6)
22. Ryssland har en stor. (6)
25. "Förvånansvärt är att ett ansett förlag velat ge ut en dylik veritabel smörja..." (3)
26. Det enda trä som termiterna gå bet på. (4)
27. Up to date. (5)
28. Herr Toffelmans äktenskap. (2)
29. Delsbostintan intime. (3)
31. Fyller Bramstorp i september. (4)
33. Vita frun i slottsönstret. (3)

34. Var son enligt judatron. (4)
35. Räkade vi på i vår barndom. (12)

LODRÄTA ORD:

1. "... efter årslångt lidande trillade änkedrottningen av pinn..." (12)
2. Grånad i köttets lust. (3)
3. Är termen "överflata" i betydelsen "yta". (5)
4. Det ryktas. (3)
5. "Föraktar du väl bagarns kall som någonting banalt? Hur dumt, hur tanklöst i så fall; har själv du mer — " (6)
(Alfred Vestlund)
6. Skönt när folk kan. (4)
7. Kom i sitt spann när dagen upp-rann. (3)
8. Ett käril för män. (12)
15. Grymt. (4)
16. Litet rå, lätt på tå. (4)
17. I Arvfurstens palats. (2)
18. En 70-årsgrubbe som springer efter 17-årstöser. (4)
19. I allas ögon. (4)
23. Ingenjören i Tysta rummet. (2)
24. Hur djupt sjunken han än är, kom-

mer han dock upp med andras hjälp. (6)

27. Petit-maitre. (5)
28. Hette den förste svenske konung, vars namn präglats på mynt. (14)
30. Ett aber för den som spekulerar på att förfalska ett riksbankslån. (3)
32. Kommer oss att tänka på bråk. (3)
33. Som ung är den användbar till boskapsfoder. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 10 skall vara oss tillhanda senast den 15 nov. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i januari-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 10".

Lösning till korsord nr 8.

Första pris, 10 kr., gick till Nora Öman, Avd. I, Länssanatoriet, Uttran; andra pris, 5 kr., till Allan Edner, Ugglemossvägen 27, Mälardalshöjden.

— ★ —

— Du August, som har kläm på lite av varje, hur bär di sej åt som gör affärer i börspapper?

— Jo, dä ä mycke enkelt. Di betalar för ett å annat, som di inte får — mä pengar som di inte har — å sen säljer di dä som di allri haft för mycke mer än dä någonsin kostat!

BODEN

NYA HEMBAGERIET
BODEN
Kungsgatan 19 Rikstelefon 414
Färskt välsmakande kaffebröd
Konfekt och Karameller

N. G. LIDFELDT'S PLÅTSLAGERI
Tel. 23 13
— ALLT INOM BRANSCHEN —
REKOMMENDERAS

VÄLKOMMEN TILL

Konditori CECIL
KUNGSGATAN 23 BODEN

Tandläkare

Folke Wännström
Drottninggatan 6 - Tel. 10 19

Rüdens Herrekipering

Spec.: STILKLÄDER

BODEN Tel. 20 65

MALM & SÖDERBLOM
— Guldsmedsaffär —

Drottninggatan 19 Tel. 24 06

KÖP HANDSKEN I SPECIALAFFÄREN
Dam-, Herr- och Barnhandskar
Väskor, Strumpor stor sortering
HANDSKMAGASINET
Tel. 12 52 Kungsgat. 29 Tel. 12 52

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och
promenader

Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

GÄLLIVARE

Kemisk o. elektrisk permanentning
samt i övrigt modern hårvård utföres
snabbt o. omsorgsfullt. Brudar klädas.
EVY WIDMARKS DAMFRISERING
Tel. GÄLLIVARE 11.

KONDITORI ROYAL
REKOMMENDERAS
TEL. 67

BIRGER
BLOMGRENS LAST
BILSTATION

Tel. 208 — Gällivare

— Jag förstår mig inte på min man nu för tiden. Jag sjunger och trallar hela dagen, men han är bara sur och tvär.

— Fru Johansson kanske inte skulle sjunga så mycket.

*

Shaw-historia

En äldre herre satt på en bänk i en londonpark, då en dam slog sig ner och läste en bok. Efter en stund slog hon ihop boken, såg drömmande ut och suckade. Herrn intill såg på henne:

— Sade ni något?

— Nej, bara läste ett vackert stycke om kärleken. Det stod här i boken att kärleken är en sammansmältning av själ-
lar och harmoni.

Herrn fnyste:

— Prat, kärlek är en hormonprocess i kroppen, som man kan övervinna när som helst.

Damen pekade på boken:

— Detta är ett Bernard Shaws ungdomsverk, tror ni inte han visste detta bättre än ni?

— Det tror jag inte.

— Varför det?

— Därför att jag är Bernard Shaw . . .

*

Den grekiske filosofen Aristippos tillfrågades av en lärjunge, vilken kvinna, som bäst lämpade sig för äktenskap. Den vise mannen svarade:

— Jag kan inte ge något definitivt förslag. Om hon är vacker, kommer hon att bedra dig, är hon ful kommer du att tycka illa om henne. Om hon är fattig kommer hon att ruinera dig, är hon rik, blir du hennes slav. Om hon är intelligent kommer hon att förakta dig och är hon dum, så tråkar hon ut dig.

GÄLLIVARE

Firma Nils Axelsson
REKOMMENDERAS
Lappmarksvaror i parti och minut
— TEL. 17 —

Radio- & Sportaffären

Gällivare — Tel. 207

Radioapparater — Serviceverkstad

BESÖK

KAFÉ DUNDRET, Gällivare
och

KAFÉ GODIS, Malmberget
Gott kaffe — Gott bröd

Alfa Danielssons

MODE- & PÄLSVARUAFÄR
Stor sortering i Pälsar och Skinnvaror.
KAPPOR, HATTAR, KLÄNNINGAR
Alltid nyheter. Telefon 110

ALLT BRÖD

från limpan till tårtan, köpes
fordelaktigast från

ANNA EKLUNDS HEMBAGERI
Telefon 157
Order till landsbygden expedieras noggrant

GÄVLE

NYBYGGNADER, OMBYGGNADER
och husbyggnadsreparationer
utföres förmånligt

PRAKTISKA BYGGNADS AB
Drottninggat. 56 Tel. 29 68, 39 69
Infordra kostnadsförslag

HÄRNÖSAND
MED OMNEJD

Vid behov av **FÖNSTER, DÖRRAR,**
TRAPPOR och **KÖKSINREDNINGAR**
vänd Eder med förtroende till oss.

Förstklassiga varor. Humana priser.

Infordra offert!

BRÖD. ULANDERS SNICKERIFABRIK
Ramsås — Tel. Ålandsbro 110

A.-B. BOSTRÖM & BERGQVIST
Färger, Fernissor, Tapeter, Kemikalier,
Sjukvårdsartiklar. Fotografisk avdelning.

Storgatan 11 — Tel. 2265 och 2654
Filial: Köpmansgatan - Tel. 2169

GYNNA ANNONSÖRERNA!

KALMAR

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer

A.B. Siefert & Fornander

KALMAR. Telefoner: 7, 215, 1515

KARLSKRONA

Bjelkes Blomsterhandel

Sandbrogatan 3

REKOMMENDERAS

KIRUNA

Alltid färska **BAKVERK**
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN

(Paul Lavén)
- Tel. 109 -

TARTOR — EFTERRÄTTER

HOTELL KEBNE

(f. d. Centralhotellet)
Nyrenoverade lokaler.

REKOMMENDERAS
(Inneh. G. Karlsson)

ÖSTLUNDS
SPECERI- & MATVARUAFFÄR
Hj. Lundbomsvägen 72 — Telefon 333
Dagligen, färskt KÖTT o. FLÄSK
Prima Charkuterivaror, Specerier,
Konserver, Delikatesser m. m.
KORTVARUAVDELNING —

LINDÉN
BYGGNADSVIRKE

alla slag hyvlat och ohyvlat
Listvirke, dörrar, stegar, flaggstänger,
papp, spik, Torex, tegel, cement m. m.
PLYWOOD (kryssfanér).
Telegramadr. Lindén Kiruna — Tel. 48

ALLT för det moderna hemmets
MÖBLERING

köpes till förmånliga priser i
Löfgrens Möblering — Sven Lindgren
Telefon 424 — KIRUNA

Manufaktur- och Kortvaruaffär

Ida Modins Eftr.

Tel. 50 KIRUNA Tel. 50

Väl sorterat lager — Billiga priser

GYNNA ANNONSÖRERNA!

— Nu ska pappa, som inte kan simma, visa lille Sven, hur farligt det är att hoppa på isflak . . .

*

Hur man blir gammal

En gammal man hade undergått en grundlig läkarundersökning, och förvånad över att finna honom i en så utomordentlig kondition frågade läkaren:

— Hur gammal var det egentligen ni sa' att ni var?

— Åttiosju år blev svaret.

— Under hela min långa praktik har jag aldrig träffat på någon som — ens om han varit femton år yngre — kunnat uppvisa ett så prima hälsotillstånd, utbrast läkaren imponerad. Vilka orsaker tillskriver ni ert långa liv och er goda hälsa?

— Näja det kan jag ju alltid berätta, menade den gamle. När min hustru och jag gifte oss, kom vi överens om att aldrig gräla. Om hon någon gång blev ond på mig, så skulle hon dra sig tillbaka till köket och stanna där tills det gick över — det lovade hon. Och om jag i min tur blev arg på henne så skulle jag inte säga något utan bara gå direkt ut i trädgården och svalka mina heta känslor.

— Vad har nu detta att göra med er hälsa, undrade läkaren förbryllad.

— Åjo, sade — en smula förlägen — den gamle. Som en följd av denna överenskommelse har jag kommit att leva ett utpräglat friluftsliv.

*

Prästen vänligt: — Och vad heter du då, lille man?

Den lille pojken: — Nä, det var då höjden! Det var ju farbror som döpte mej.

KIRUNA

Kirunas och Malmfältens mest spridda tidning är

NORRLANDSFOLKET

Den billigaste, dagliga tidningen och till följd därav även den billigaste och effektivaste annonsorganet.

Kiruna Vulk- & Regummeringsverkstad

JOHN HÖGSTRÖM

Tel. 380 KIRUNA Tel. 380

Försäljning och reparation av
BILDÄCK, SLANGAR samt **CYKLAR**

ALLT FÖR GENGAS

såväl reservdelar som reparationer

Bröderna Backlunds Bilaffär

— Telefon 392 —

Stor sortering av **HATTAR, MÖSSOR, HANDSKAR, LÖSA SKINN** i

MODEAFFÄREN "WEA"
(f. d. Karin Svensson)

Tel. 446 — KIRUNA — Tel. 446

KOSKULLSKULLE

RING 80 KOSKULLSKULLE

vid beställning av tårtor, desserter, glace m. m.

KAFÉ KULLEN
(H. Löthberg)

KRAMFORS MED
OMNEJD

BOLLSTABRUKS
KOOP. HANDELSFÖRENING

Tel. KONTORET 193, 29

Tel. BUTIK 133

Tel. FILIAL 200

Butiker i LÄSTA, SEL och STENSÅTER

NENZENS MÖBELAFFÄR
och **TAPETSERARVERKSTAD**
BOLLSTABRUK — Tel. 86

— Rekommenderas —

ÅSLANDS TRÄFÖRÄDLINGS A.-B.
KYRKDAL

Försäljer:

TRÄVAROR, hyvlade och ohyvlade.

Ring och infordra offert!

Tel. Kyrkdal 20.

KRAMFORS
MED OMNEJD

Hammars Mek. Verkstad

Tel. 34 - NYLAND - Tel. 59

MASKIN- och PLÅTARBETEN.
GJUTGODS. - ANGBÅTSSLIP.

H. JOHANSSONS
PLÅTSLAGERI
Mellby, Kramfors. Tel. 174

Alla till yrket hörande arbeten utföras, finare såväl som grövre, fort och omsorgsfullt.

J. O. DAHLBERG
SNICKERIFABRIK
ÖSTBYDAL. - Tel. 433 Kramfors
Byggnadsmaterial, inredningar, trappor.
- Infordra offert! -

ÖSTBY Koop. Handelsförening

Butik Östbydal. Tel. 132

Butik ÖD. Tel. 550

L U L E Å

SVEN NILSSONS
Reparationsverkstad

L U L E Å

Gammelstadsväg. - Tel. 1960, Bost. 3130
REKOMMENDERAS
Fullständig bilservice

ALGOT AXELSSON
Snickeri- och Byggnadsarbeten
av alla slag utföras väl och billigt
Telefoner:

Verkstaden 28 79, Bostaden 27 79
Skeppsbrogatan 50

NORRSKENSFLAMMAN
Daglig morgontidning
Tel. Red. 24 08, ankn. huvudredaktören,
exp. 41 08, ankn. kassören o. annonsackv.
Prenumeration kan ske å alla postanstalter.
Pris 2 kr. per mån., 5 kr. per kvartal

Carl-Everts Bageri & Konditori

Tel. 26 80 — Stationsgatan 62

GOTT BRÖD — GOTT KAFFE

Gör ett besök!

BRÖDFRÅGAN

löser Ni bäst genom inköp hos

W. LIFBOMS BAGERI

Tel. 12 78 — Skurholmen

Turisten: — Jaså, då är ni alltså den äldsta i trakten?

— Nej, min hustru är ett år äldre, men det vill hon inte erkänna.

*

Skotskt

En skotsk professor i kemi gav sina lärjungar undervisning i olika syrorers egenskaper. I det han pekade på ett glas framför sig sade han:

— Denna syra upplöser så att säga allt den kommer i beröring med. Om jag nu lägger dit ett litet silvermynt, tror ni då det upplöses?

— Nej, löd svaret.

— Nähä, det tror ni inte — men förklara varför ni inte tror det!

— Jo, då skulle ni aldrig lägga dit myntet . . .

*

En gammal god

Som bekant omgav sig kung Oscar II under sommarsejourerna i Marstrand gärna med en kvinnlig svit av societetsdamer, som i sin rojalism likt kardborrar klängde sig fast vid kungen och därmed drogo ett visst löje över både sig själva och monarken. Bland badgästerna befann sig på 90-talet också en viss ung fröken Svea Reuter, känd för sin fågring och sin minst sagt rappa tunga. En dag kom kungen och några av "tanterna" promenerande i S:t Eriks park och vid källan fick de se fröken Reuter stående.

— Se, där har vi den sköna Rebecka vid brunnen, sade kungen. Kanske man kan få något att dricka?

Fröken Reuter neg och räckte kungen ett glas vatten, som han med välbehag tömde. Därpå neg hon ännu en gång, lade huvudet på sned och såg mer än vanligt finurlig ut och sade:

— Herre, befaller Du att jag även vattnar Dina kameler?

Hela Marstrand hade roligt åt frågan — utom tanterna.

L U L E Å

BRÖD. BERGLUNDS BAGERI
SVARTÖSTADEN
Rekommenderas

NORRBOTTENS Slakteriförening

u. p. a.

BERGVIKEN

Köp mjölk och mejeriprodukter
av

Producentföreningen

STADSHOTELLET LULEÅ

Tel. 3410 eller namnanrop "Stadshotellet"
1:sta klass Hotell & Restaurang
Festvåning — Klubbrum

Middags- och aftonkonsert varje dag

CENTRALTRYCKERIET Luleå

utför allt inom branschen korrekt,
tidsenligt, snabbt.
Kortbeställningar dagslevereras

Telefon 29 76

Telefon 29 76

ADRESSEN

när det gäller inköp av bröd
är HERMELINSGATAN 25

HELLS BAGERI

LULEÅ VARV & VERKSTÄDER

Telefoner: 21 91, 18 09 och 23 73

Alla slag av reparationer. Av fartygsinspektionen godkänd elektrisk svetsning. Fartygsslipar och plåtslageri. Gjutgods av järn, metall, koppar och aluminium. Spec.: Värmepannor för ved, kol och koks, även med överhettare för varmvattenberedare. Snökälkar för hand-, häst- och bildrift. — **Precisionsarbete garanteras. — Infordra offert.**

STANDARD HOTEL

KÖPMANGATAN 30

Centralt, modernt, bekvämt.

Restaurant med fullst. rättigheter.

Tel. 3420 el. namnanr. "Standard Hotel"

LULEÅ

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av
BORRFÖRMAN H. BJURSTEN
Box 524 - Luleå - Tel. 3191

BETALD ANNONSPLATS

MALMBERGET

Lämpligaste PRESENTEN köper Ni i
J. A. ANDERSSONS
MÖBELAFFÄR
Tel. 41 Malmberget Tel. 41

NANNYS FINBAGERI
— Tel. 252 —

REKOMMENDERAS

J. W. SANDSTEDTS

Installationer av värme och vatten
Rekommenderas
Infordra offert. Tel. Malmberget 71

Vid köp av kappor, klädningar, hattar
gå till

NYA MODEAFFÄREN
Tel. 322

Allt i modebranschen

Bad & Tvätt

Karbad, äkta finsk bastu! Hushålls-
tvätt med och utan mangling. Hem-
tvätt med strykning. Industritvätt,
Allt utföres omsorgsfullt.

**MALMBERGETS BAD- &
TVÄTTINRÄTTNING** — Tel. 1

MASSAGE o. SJUKGYMNASTIK
Elektrobehandling. Ljusbad, Kvarter- och
övriga medicinska bad samt sanitets-
bad utföres av leg. sjukgymnast.
Mottagning, tel. 1, Malmberget.

Vördsamt **J. A. SPETS**

PITEÅ MED OMNEJD

I hushållens tjänst

Med GODA VAROR
till BILLIGA PRISER

Svensby Kooperativa

Spåkärningen: — Jag ser en begravd
skatt . . .

Herrn: — Ja, ja, jag vet vad ni menar.
Det är min hustrus första man.

*

Sysselsättning

Patron Jönsson träffar sonen till sin
granne greve Oxhjärpe.

— Nå, vad gör greven nu för tiden?

— Jag ägnar mig åt fågelavel.

— Fågelavel?

— Ja, jag försöker få fram en korsning
mellan hackspett och brevduva.

— Varför det?

— Brevduvan skall knacka på innan
hon lämnar brevet.

*

— — Ett par ord måste man ju säga
vid ett sådant tillfälle och så frågade jag
alltså min bordsdam, om hon kände nå-
got till Einstein, och då svarade hon:

— Nej, det är så sällan jag kommer ut.

PITEÅ MED OMNEJD

SOFIA LUNDBERGS EFTR.

Manufaktur- & Sybehörsaffär
Tel. 20 02. Piteå. Tel. 20 02.
REKOMMENDERAS

KÖP BRÖDET

hos

Björks Finbageri

KONSUMTIONSFÖRENINGEN PITEÅ M. O.

Förening för lägre levnadskostnader —
22 butiker — 3300 anslutna hushåll

En personlig uppmärksamhet,

som kommer att med glädje senteras,
visar Ni en vän eller anförtvart genom
att sända en vackert dekorerad och läcker
TÄRTA från **EKBERGS KONDITORI**
Piteå — Tel. 1290, 1291

I PITEÅ BRYGGERI A.-B:s

VÄLKÄNDA ETIKETT har den konsu-
merande allmänheten en fullgod garanti
för en förstklassig vara, framställd under
de mest hygieniska betingelser och av
det allra bästa råmaterial. — Ordertel.:
10 06. — Köp alltså Edert behov av Malt-
drycker, mineralvatten, läskedrycker från
PITEÅ BRYGGERI AB

F:A J. F. EKSTRÖMS BAGERI Munksund - Tel. 370 54

Rekommenderar sina tillverkn. Först-
klassig maskinell utrustning. Fackut-
bildad personal. Hygieniska lokaler.
De bästa råvaror. — Allt borgar för
Förstklassig tillverkning.

PITEÅ HANDELSTRÄDGÅRD W. Forsell

Egen odling av snittblommor och kruk-
växter. — Kransbindningar och dekora-
tioner utföres smakfullt.
Tel. Affären 1339 Trädgården 1112

Johansson & Granström BLECK- & PLÅTSLAGERI BERGET

Utför med omsorg och noggrannhet alla
arbeten inom branschen

HOLGERS CAFÉ & BAGERI

ÅNGESVIKEN

- Tel. 340 32 -

BETALD ANNONSPLATS

**SKELLEFTEÅ
MED OMNEJD**

Bröd. Forslunds Automobilaffär

Tel. växel 124 80 — Skellefteå.

— Försäljer svenska bilen VOLVO. —
Tillverkar släpvagns- o. tippanordningar.

FORSLUND & SÖNER

Köpmannagat. 4. Tel. 106 58

Utför alla slags TRANSPORTER
REKOMMENDERAS

**ERNST WAHLBERGS
SKO AFFÄR**

SKODON

till bästa priser

Byggmästare A. J. Johansson
Varvsgatan 3 — Telefon 105 60

Utför alla slag av BYGGNADS-
ARBETEN och REPARATIONER
Infordra kostnadsförslag!

**ERIK WALLINS
MALERIFIRMA**

Åtager sig alla slags arbeten
Fackmässigt utförande

Telefon 105 66 — Skellefteå

A.-B. KEMISK TVÄTTINDUSTRI
SKELLEFTEÅ

Stationsgatan 14 — Tel. 105 52, 109 96

Kemisk tvätt - Färgning - Ångpressning
Exp. till alla platser i stad och på landet

**WALLINS EFTR.
GULDSMEDSAFFÄR**

● — Kanalgatan 34
Telefon 100 48

BETALD ANNONSPLOTS

SKELLEFTEHAMN

Holmqvist & Johansson
BLECK- & PLÅTSLAGERI

Skelleftehamn - Tel. 311 16
— Allt inom branschen —

Byggmästare
GUNNAR LINDQVIST

Skelleftehamn - Telefon 312 51

Utför Nybyggnader och Reparationer
- Infordra offert! -

SOLLEFTEÅ

MODEAFFÄREN CHRISTINE

Mode- & Tapiseriaffär

— Tel. 337 —

REKOMMENDERAS

SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP
avhåller å Bergsäkers Travbana Sunds-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar under
Mars—Oktober 1945. Totalisator,
Restauranter, Högtalarmusik.
Tel.: Kontoret 42 70 — Banmäst. 53 30.

UMEÅ MED OMNEJD

**P. ERIKSSONS
SMIDESVERKSTAD**

Tel. 1667 - Öst-Teg, UMEÅ. Tel. 1667
Utför SMIDESARBETEN av
alla slag till humana priser
(Gas- och elektrisk svets)

LINDGREN & REHN
Första klass SKOMAKERI

Rekommenderas

Sulning med såväl gummi som läder
utföres, lagning av gummi- och yt-
terskor. Allt arbete färdigt på be-
stämd tid. Tel. 1557, Kungsgat. 52.

En förstklassig Permanentning

erhålla damerna alltid hos

DAGNY ÖHMANS DAMFRISERING
Skolgat. 98 - Umeå - Telefon 2742
HENKELS apparater och oljor

LAPPGUBBENS LINIMENT

En god hjälp mot värk. Lagligen
skyddat. 2:75 per flaska, 2 flaskor
portofritt.

TEKNISKA FABRIKEN JAHO
UMEÅ Tel. 23 54

BETALD ANNONSPLOTS

UPSALA

BETALD ANNONSPLOTS

ÖRNSKÖLDSVIK

G. W. GRENS Bosättningsaffär
ÖRNSKÖLDSVIK — Tel. 2124, 2404

Glas — Porslin — Husgerädsartiklar
Järnvaror — Glödlampor — Armatur
- Parti och minut -

**ÖRNSKÖLDSVIKS
KEMISKA TVÄTT**

Lasarettsgatan 26 — Tel. 1226

REKOMMENDERAS
vid all slags tvätt

**Ring
1096**

så avhämta vi lump,
skrot, stickylle, me-
taller, tomglas m. m.

**JOHANSSONS
SKROTAFFÄR**

Bostad anknytn.

Vid Träsliperiet

SOFFOR — FÄTÖLJER

- Bekväma, rymliga, billiga -

**Möbel
Centrum**

Örnsköldsvik — Storgatan 3
Telefoner 1165 - 1815 — Bostad 5135

J. OLSSONS SKOFABRIK

JÄRVED — Telefon 400 28

Försäljer i parti: Skodon, Handskar
och Sockor av egna tillverkningar.

BETALD ANNONSPLOTS

ÖSTERSUND

Byggmästare JOHAN ERIKSSON

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 — Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer
INFORDRA OFFERT

GYNNA ANNONSÖRERNA!